IV

(Handelingen die vóór 1 december 2009 zijn aangenomen krachtens het EG-Verdrag, het EU-Verdrag en het Euratom-Verdrag)

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 18 november 2009

betreffende steunmaatregel C 10/09 (ex N 138/09) die Nederland ten uitvoer heeft gelegd ten behoeve van de Illiquid Assets Back-upfaciliteit en het herstructureringsplan voor ING

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2009) 9000)

(Slechts de tekst in de Engelse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2010/608/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de lidstaten en overige belanghebbenden overeenkomstig de genoemde artikelen te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken ([1]), en aangezien de Commissie van de belanghebbenden geen opmerkingen ter zake heeft ontvangen,

Overwegende hetgeen volgt:

1. DE PROCEDURE

(1) Op 12 november 2008 heeft de Commissie in zaak N 528/08 toestemming gegeven voor een noodherkapitalisatie. Met deze herkapitalisatiemaatregel schreef Nederland in voor een uitgifte door ING van Core Tier 1-effecten ten belope van 10 miljard EUR. Deze maatregel werd goedgekeurd voor een periode van zes maanden, mits er binnen die periode van zes maanden een geloofwaardig plan werd ingediend ([2]). De geldigheid van de noodherkapitalisatie werd bij de indiening van een herstructureringsplan automatisch verlengd totdat de Commissie tot een besluit over het plan was gekomen.

(2) Op 31 maart 2009 heeft de Commissie in zaak C 10/09 (ex N 138/09) voor een periode van zes maanden toestemming gegeven voor een maatregel ten behoeve van aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa (*impaired asset*-maatregel — hierna „de IA-maatregel" genoemd) voor een portefeuille van Amerikaanse Alt-A Residential Mortgage Backed Securities (hierna „RMBS" genoemd) ten gunste van ING ([3]). De Nederlandse autoriteiten noemen deze maatregel de Illiquid Assets Back-up Faciliteit (hierna „IABF" genoemd). Omdat de Commissie twijfel had of bepaalde aspecten van deze IA-maatregel wel in overeenstemming waren met haar mededeling betreffende aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa ([4]) (hierna „de mededeling besmette activa" genoemd), heeft zij besloten de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag in te leiden.

(3) Het besluit van de Commissie tot inleiding van de procedure is in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekendgemaakt ([5]). De Commissie heeft belanghebbenden uitgenodigd hun opmerkingen te maken. De Commissie heeft van belanghebbenden geen opmerkingen ter zake ontvangen.

(4) De goedkeuring van de IA-maatregel werd verlengd bij besluit van de Commissie van 15 september 2009 ([6]).

(5) Voorts heeft Nederland in het kader van de Nederlandse kredietgarantieregeling (goedgekeurd bij besluit van de Commissie van 30 oktober 2009 betreffende steunmaatregel N 524/08 en verlengd bij het besluit van de Commissie van 7 juli 2009 betreffende steunmaatregel N 379/09 ([7])) garanties verleend voor verplichtingen van ING op middellange termijn ten belope van: i) 9 miljard USD (waarvan 8,25 miljard USD al aangegaan), en ii) 5 miljard EUR (waarvan 4,15 miljard EUR al aangegaan).

6. Op 25 november 2008, 8 april 2009, 18 mei 2009 en 9 november 2009 heeft de Commissie van marktdeelnemers informatie ontvangen dat ING Direct Europe gedurende een korte periode in advertenties had uitgepakt met de kapitaalinjectie die zij van Nederland had ontvangen en dat zulks werd gepercipieerd als agressief commercieel optreden.

([1]) Besluit van de Commissie betreffende steunmaatregel C 10/09 (ex N 138/09) ING, PB C 158 van 11.7.2009, blz. 13.
([2]) Besluit van de Commissie betreffende steunmaatregel N 528/08 ING, PB C 328 van 23.12.2008, blz. 10).
([3]) Besluit van de Commissie betreffende steunmaatregel C 10/09 (ex N 138/09) ING, PB C 158 van 11.7.2009, blz. 13.
([4]) PB C 72 van 26.3.2009, blz. 1.
([5]) Zie voetnoot 1.
([6]) Nog niet bekendgemaakt.
([7]) Besluit van de Commissie van 7 juli 2009 betreffende steunmaatregelen N 379/09 en NN 16/09, Nederland, Verlenging van en aanpassingen aan de Nederlandse garantieregeling (PB C 186 van 8.8.2009, blz. 5).

7. Tussen de diensten van de Commissie en de Nederlandse autoriteiten heeft een aantal bijeenkomsten, e-mailcorrespondentie en teleconferenties plaatsgevonden.

8. Wat betreft kwesties die verband houden met de methodieken voor de waardering van activa zoals die in het kader van de IA-maatregel werden gebruikt, heeft de Commissie een beroep gedaan op de technische bijstand van externe deskundigen onder contract bij de Commissie (Duff & Phelps en prof. dr. Wim Schoutens (K.U.Leuven)) en van deskundigen van de Europese Centrale Bank.

9. Op 12 mei 2009 heeft Nederland bij de Commissie een herstructureringsplan voor de ING Groep ingediend; dit is op 7 juli 2009 met verdere informatie aangevuld. Het herstructureringsplan is op 22 oktober aangepast (wanneer hierna sprake is van het herstructureringsplan, wordt daarmee telkens deze laatste versie van het herstructureringsplan bedoeld). Deze aanpassing omvatte onder meer een aanpassing van de voorwaarden voor de terugbetaling van de kapitaalinjectie door Nederland.

10. Op 22 oktober 2009 heeft Nederland een aantal verbintenissen aangegaan ten aanzien van de tenuitvoerlegging van het herstructureringsplan en de vergoeding voor de IA-maatregel.

11. Nederland heeft de Commissie meegedeeld dat het, om redenen van spoedeisendheid, bij wijze van uitzondering ermee instemde dat deze beschikking in het Engels wordt gegeven.

2. BESCHRIJVING VAN DE FEITEN

2.1. De begunstigde onderneming

12. ING bestaat uit ING Groep NV (hierna „ING Groep" genoemd), de moederholding die volledige zeggenschap heeft over ING Bank NV en ING Verzekeringen NV, twee dochterholdings die op hun beurt zeggenschap hebben over, onderscheidenlijk, de bank- en verzekeringsdochterondernemingen. ING Groep heeft meer dan 70 individuele bedrijven met meer dan 2 500 rechtspersonen die in ongeveer 50 landen actief zijn. Per ultimo 2008 bedroeg het balanstotaal van de groep 1 332 miljard EUR, waarvan meer dan 75 % aan de bankactiviteiten van ING valt toe te wijzen.

13. Per ultimo 2008 bedroegen de kapitaalratio's van ING, mede rekening houdende met de herkapitalisatiemaatregel, voor de bank 9,3 % wat betreft haar Tier 1-ratio en 7,3 % wat betreft de Core Tier 1-ratio. Voor het verzekeringsbedrijf bedroeg de kapitaaldekkingsgraad 256,5 %.

14. De kapitaalstructuur van de ING Groep omvat ook de zogeheten *core debt*, dit is de *senior debt* die op groepsniveau is aangegaan en vervolgens als aandeelhouderskapitaal in ING Bank en ING Verzekeringsholding is geïnvesteerd (de zogeheten dubbele hefboom). Daarnaast is de ING Insurance-holding zelf voor 2,3 miljard EUR zogeheten *core debt* aangegaan, die als aandeelhouderskapitaal in haar verzekeringsdochterondernemingen kan worden gebruikt.

15. De beleggingsportefeuille van ING omvatte haar Alt-A-portefeuille die grotendeels in handen was van ING Direct Verenigde Staten. ING Direct Verenigde Staten had onder het Amerikaanse recht de status van *thrift*-instelling, waardoor zij verplicht was het merendeel van de door haar opgehaalde spaargelden in Amerikaanse hypotheken of in aan Amerikaanse hypotheken gekoppelde beleggingen te investeren. Daardoor wees ING een aanzienlijk bedrag van haar beleggingsportefeuille toe aan Amerikaanse Alt-A RMBS. Deze Alt-A-portfeuille werd door de IA-maatregel van Nederland gedekt (zoals beschreven in punt 2.3.2). De beleggingsportefeuille van ING bestaat voorts uit een aanzienlijk aandeel Commercial Mortgage-Backed Securities (hierna „CMBS" genoemd), Amerikaanse RMBS en vastgoedinvesteringen die niet onder de IA-maatregel vallen.

2.2. De activiteiten van de onderneming

16. Eind 2008 was ING actief in zes *business lines*. ING was ook actief op het gebied van vermogensbeheer, een activiteit die functioneel deel uitmaakte van de respectieve regionale businessunits in het verzekeringsbedrijf.

2.2.1. *Retail banking*

17. ING verzorgt retail banking diensten in Nederland, België, Polen, Roemenië, Turkije, India en Thailand (de via ING Direct aangeboden retail banking diensten worden niet hier, maar in punt 2.2.2 beschreven). Private banking diensten worden aangeboden in Nederland, België, Luxemburg, Zwitserland en in verschillende landen in Azië en Centraal- en Oost-Europa. De dienstverlening aan het mkb en in het Mid-Corporate segment is bij ING Retail Banking ondergebracht.

18. Voor haar retail bankingactiviteiten in Nederland en België combineert ING een direct banking-model met een bankkantorennet. ING levert betaalrekeningsdiensten en betalingssystemen, spaarrekeningen, hypotheken, consumptief krediet, kredietkaartdiensten, beleggings- en verzekeringsproducten. Hypotheken worden aangeboden via een direct kanaal, via gebonden verkoopsmedewerkers maar ook via intermediairs. Via haar bankkantorennet biedt ING ook een volledig scala universele-bankproducten en levens- en schadeverzekeringsproducten aan.

19. In het Nederlandse retail banking-segment (particuliere cliënten) bedraagt het marktaandeel van ING 40-50 % ([8]) voor basisbankieren. Haar marktaandeel voor spaarrekeningen bedraagt 30-40 % gemeten naar waarde en 20-30 % gemeten naar aantallen. Voor consumptief krediet (gemeten naar waarde), voor hypotheken en voor private banking bedragen de marktaandelen telkens 10-20 %.

([8]) De marktaandelen die in de overwegingen 19 en 24 voor de Nederlandse markt worden gegeven, zijn gebaseerd op de publiek beschikbare cijfers uit de beschikking van de Commissie in zaak COMP/M.4844 Fortis/ABN Amro Assets. Deze marktaandelen wijken licht af van de actuelere cijfers die Nederland heeft verstrekt. Aangezien deze verschillen echter niet significant zijn voor deze beschikking, vermeldt de Commissie hier, met het oog op de coherentie, de gecontroleerde cijfers.

20. De marktaandelen in België zijn als volgt: [10-15] % (*) voor zichtrekeningen, [20-25] % voor consumptief krediet, [15-20] % voor woonkredieten, [10-15] % voor sparen en [10-15] % voor beleggingsfondsen. De marktaandelen voor retail banking liggen in Polen bij [5-10] % algemeen en [5-10] % voor sparen. In Roemenië bedraagt het marktaandeel van ING [0-5] % voor al haar verplichtingen en [0-5] % voor al haar activa. De marktaandelen op de Turkse spaarmarkt bedragen [0-5] %.

2.2.2. *ING Direct — retail banking*

21. ING Direct richt zich met direct retail banking via internet op cliënten in Australië, Oostenrijk, Canada, Frankrijk, Duitsland, Italië, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. De belangrijkste producten zijn spaarrekeningen en hypotheken, en in toenemende mate ook beleggingsfondsen en betaalrekeningen.

22. Wat sparen betreft, beliep het marktaandeel van ING Direct [5-10] % in Duitsland, [0-5] % in Italië, [0-5] % in Australië, [0-5] % in Canada, telkens zo'n [0-5] % in Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Oostenrijk, en grofweg [0-5] % in de Verenigde Staten en in Frankrijk. Voor woninghypotheken ligt het marktaandeel bij [0-5] % in Australië, [0-5] % in Canada, [0-5] % in Italië en [0-5] % in Spanje. De marktaandelen voor nieuwe woninghypotheken belopen in Duitsland [0-5] %. Het belangrijkste niet-Europese onderdeel van ING Direct is haar Amerikaanse dochteronderneming die voor woninghypotheken een marktaandeel van [0-5] % heeft en een balanstotaal van […] miljard USD (**) aan het eind van het eerste kwartaal 2009.

2.2.3. *Wholesale banking*

23. Bij ING's wholesale banking divisie ligt de nadruk in de eerste plaats op Nederland, België, Polen en Roemenië, waar zij een volledig scala producten aanbiedt, gaande van cashmanagement tot corporate finance. Elders hanteert zij een selectievere benadering ten aanzien van cliënten en producten. Wholesale Banking bestaat uit zes businessunits: General Lending & Payments and Cash Management, Structured Finance, Leasing & Factoring, Financial Markets, Other Wholesale Products, en ING Real Estate.

24. Wat corporate cliënten betreft, ligt het aandeel van ING op de Nederlandse markt bij [20-30] % voor basisbankieren, documentaire kredieten, internationale betalingen en internationale betalingsdiensten, leningen en betaalrekeningen, en factoring. Voor deposito's/sparen en voor binnenlandse betalingen ligt haar marktaandeel hoger ([30-40] %). In België ligt het marktaandeel op de corporate markt bij [25-30] % voor zichtrekeningen, [15-20] % voor kredieten, [15-25] % voor leasing en [20-30] % voor deposito's.

2.2.4. *Verzekeringsactiviteiten en vermogensbeheer in Europa*

25. ING's belangrijkste verzekeringsactiviteiten in Europa zijn die in Nederland (in hoofdzaak onder de merknamen ING, Nationale-Nederlanden en RVS). ING heeft een marktaandeel van [15-20] % voor levensverzekeringen en van [5-10] % voor schadeverzekeringen (gerekend naar geboekte brutopremies in 2008). Producten worden gedistribueerd via directe distributiekanalen (in hoofdzaak bankkantoren van ING en van de Postbank, die begin 2009 werd omgedoopt tot ING) en makelaars. Buiten Nederland is ING niet actief in de sector schadeverzekering, behalve in België (waar zij een marktaandeel van [0-5] % heeft voor de tak schadeverzekering).

26. Voor levensverzekeringen zijn de marktaandelen van ING als volgt: [30-35] % in Roemenië, [20-25] % in Hongarije, telkens [10-15] % in de Tsjechische Republiek en in Griekenland, [5-10] % in Polen, [5-10] % in Slovakije en [5-10] % in België. ING is ook actief, zij het met veel geringere marktaandelen (van minder dan [0-5] %), in Spanje, Bulgarije en Turkije. Het beheer van pensioenfondsen maakt deel uit van haar activiteiten; deze omvatten het beheer van zowel verplichte als vrijwillige pensioenfondsen. Op de markt voor verplichte pensioenfondsen behaalt ING een marktaandeel van [20-25] % in Polen en van [10-15] % in Slovakije. Op de markt voor vrijwillige pensioenfondsen beloopt het marktaandeel van ING [35-40] % in Slovakije, [10-15] % in de Tsjechische Republiek en [5-10] % in Turkije. Het gecombineerde marktaandeel van ING voor verplichte en vrijwillige pensioenfondsen beloopt [35-40] % in Roemenië, [10-15] % in Hongarije en [5-10] % in Bulgarije.

27. Het bedrag door ING beheerde activa was in 2008 als volgt over de verschillende regio's verdeeld: […] miljard EUR in Nederland, […] miljard EUR in België (en Luxemburg), en […] miljard EUR in Centraal- en Oost-Europa.

2.2.5. *Verzekeringsactiviteiten en vermogensbeheer in Noord- en Zuid-Amerika*

28. ING Insurance Americas is voornamelijk in twee geografische zones actief: de Verenigde Staten en Latijns-Amerika. De activiteiten in Canada zijn begin 2009 verkocht. ING Insurance Americas biedt levens- en schadeverzekeringen aan, pensioenvoorzieningen (vooral toegezegde-bijdragenregelingen), lijfrenten, beleggingsfondsen, *broker/dealer*-diensten, en institutionele producten, daaronder begrepen producten en diensten op het gebied van groepsherverzekering en institutioneel vermogensbeheer.

(*) In de openbare versie van deze beschikking zijn delen van de tekst vervangen om redenen van vertrouwelijkheid. Vervangen delen zijn tussen vierkante haken en met één asterisk aangegeven.

(**) In de openbare versie van deze beschikking zijn delen van de tekst weggelaten om redenen van vertrouwelijkheid. Weggelaten delen zijn met drie punten tussen vierkante haken en twee asterisken aangegeven.

29. In de Verenigde Staten bedraagt het marktaandeel van ING [5-10] % in de sector variabele lijfrenten, [0-5] % in de sector leven en telkens ongeveer [0-5] % in de sector lijfrenten met vaste uitkering en groepsverzekeringen leven. In Mexico, Chili, Peru, Colombia en Uruguay biedt ING vooral pensioenproducten aan. De marktaandelen zijn voor pensioenfondsen het hoogst in Peru ([30-35] %), Chili ([20-25] %) en Uruguay ([15-20] %). Voor levensverzekeringen zijn de marktaandelen het aanzienlijkst in Peru ([15-20] %) en in Chili ([10-15] %). Er worden voor […] miljard EUR activa aangehouden in de Verenigde Staten en voor […] miljard EUR in de rest van het Amerikaanse continent.

2.2.6. *Levensverzekeringen en vermogensbeheer in de regio-Azië/Stille Oceaan*

30. ING Insurance Asia/Pacific biedt levensverzekeringen en vermogensbeheersdiensten aan in de regio-Azië/Stille Oceaan. Zij biedt levensverzekeringsdiensten aan in negen landen (Australië, Nieuw-Zeeland, Japan, Zuid-Korea, Maleisië, Hongkong, Thailand, India en China), terwijl zij in twaalf landen (de reeds genoemde negen landen, plus Taiwan, de Filipijnen en Singapore) units voor vermogensbeheer heeft. ING is een van de grootste internationale levensverzekeringsmaatschappijen en vermogensbeheerders in de regio-Azië/Stille Oceaan. In deze regio's houdt zij voor […] miljard EUR activa aan.

2.3. **De steunmaatregelen**

31. ING heeft van Nederland drie steunmaatregelen verleend gekregen.

2.3.1. *De kapitaalinjectie*

32. De eerste maatregel bestond uit een volledig door Nederland onderschreven kapitaalinjectie waardoor ING Groep zijn Core Tier 1-kapitaal met 10 miljard EUR kon verhogen ([9]). In het besluit waarmee de Commissie de reddingssteun (steunmaatregel N 528/08) heeft goedgekeurd, noemde zij als oorzaken voor dit vertrouwensverlies van de markt in ING dat staatsinterventie noodzakelijk maakte, het gepercipieerde toxische karakter van de Alt-A-portefeuille, de vrees in de markt voor verdere afboekingen, de kapitaalbehoeften van ING Insurance en de verslechterende verhouding vreemd vermogen/eigen vermogen van de ING Groep. Volgens Nederland had ING zonder de kapitaalinjectie nog kunnen overleven, maar zou het te kampen hebben gehad met een afnemend vertrouwen en een toegenomen liquiditeitsrisico.

33. De uitgifteprijs voor een injectie van 10 miljard Core Tier 1-kapitaal bedroeg 10 EUR per effect. Op initiatief van ING kunnen de effecten ofwel worden teruggekocht tegen 15 EUR per stuk (of een inkooppremie van 50 % op de uitgifteprijs), ofwel na een periode van drie jaar worden omgezet in gewone aandelen op basis van een één-op-één-omruilverhouding. Indien ING besluit de effecten te converteren, mag Nederland ook kiezen voor een terugbetaling in contanten tegen 10 EUR per effect, vermeerderd met de opgelopen rente. Nederland ontvangt alleen een couponbetaling indien over de gewone aandelen dividend wordt uitgekeerd.

34. In het kader van het herstructureringsplan heeft Nederland een aanpassing ingediend van de overeenkomst betreffende de terugbetaling van de Tier 1-effecten door ING. Volgens de aangepaste voorwaarden kan ING tot 50 % van de Core Tier 1-effecten terugkopen tegen uitgifteprijs (10 EUR), vermeerderd met de opgelopen rente over de jaarlijkse 8,5 %-coupon (rond 253 miljoen EUR) en met een strafpremie voor vervroegde terugbetaling indien het aandeel ING meer dan 10 EUR noteert. Deze bij vervroegde terugbetaling verschuldigde premie loopt op naarmate de koers van het aandeel ING stijgt. Voor de berekening van de strafpremie voor vervroegde terugbetaling wordt de koersstijging gemaximeerd op 12,50 EUR ([10]). Op dat niveau komt deze premie overeen met 13 % op jaarbasis. Deze strafpremie voor vervroegde terugbetaling kan oplopen tot maximaal 705 miljoen EUR, in een scenario waarbij de 5 miljard EUR worden terugbetaald na 400 dagen vanaf de uitgiftedatum. Voorts is voor deze strafpremie een minimum bepaald van 340 miljoen EUR, hetgeen Nederland een minimale Internal Rate of Return (IRR) van 15 % garandeert. Met andere woorden, rekening houdende met het feit dat ING normaal gesproken een terugbetalingspremie van 2,5 miljard EUR verschuldigd is, zou deze aanpassing ING een additioneel voordeel opleveren van 1,79 tot 2,2 miljard EUR, afhankelijk van de koers van het aandeel ING. Nederland verklaarde dat deze aanpassing bedoeld was om ING vergelijkbare uitstapvoorwaarden te bieden als SNS ([11]) en Aegon ([12]) hebben gekregen voor de kapitaalinjecties die deze van Nederland hebben ontvangen. Die voorwaarden voor vervroegde terugbetaling kunnen alleen worden toegepast voor de aflossing van 5 miljard EUR (dus 50 % van de initiële kapitaalinjectie).

35. ING kan ervoor kiezen om vóór 31 januari 2010 van deze optie tot versnelde terugbetaling gebruik te maken, maar deze termijn kan, met instemming van Nederland, als gevolg van uitzonderlijke marktomstandigheden ook worden verlengd tot 1 april 2010, wanneer ING kan aantonen dat het financieel gezien niet haalbaar was om voldoende Core Tier 1-kapitaal aan te trekken om het benodigde bedrag van 5 miljard EUR sneller terug te betalen. Voor een dergelijke verlenging van de termijn zou dan wel de goedkeuring van de Commissie vereist zijn. ING is voornemens om vóór 1 januari 2010 van deze terugkoopmogelijkheid gebruik te maken. De terugbetaling en de conversiemogelijkheden voor de resterende 50 % blijven ongewijzigd.

([9]) De maatregel is nader beschreven in het besluit van de Commissie van 12 november 2008 betreffende steunmaatregel N 528/08, Nederland, Steun aan ING Groep NV (PB C 328 van 23.12.2008, blz. 10).

([10]) Deze strafpremie voor vervroegde terugbetaling wordt als volgt berekend: 650 000 000 EUR * (aantal ingekochte effecten/500 000 000) * (dagen sinds de uitgifte)/365) * (heersende prijs – 10)/(12.5 – 10) waarbij „de heersende prijs" het gemiddelde is van de marktprijs 5 dagen vóór de terugbetaling en hoger is dan of gelijk aan 11,20 EUR en lager dan of gelijk aan 12,45 EUR.

([11]) Besluit van de Commissie van 10 december 2008 betreffende steunmaatregel N 611/08, Nederland, Steun aan SNS Reaal NV (PB C 247 van 15.10.2009, blz. 2).

([12]) Besluit van de Commissie van 10 december 2008 betreffende steunmaatregel N 569/08, Nederland, Steun aan Aegon (PB C 9 van 14.1.2009, blz. 3).

2.3.2. *De Impaired Assets-maatregel*

36. De tweede steunmaatregel was een maatregel inzake activaondersteuning met betrekking tot de Alt-A-portefeuille die aanzienlijk in waarde was gedaald, waardoor de negatieve herwaarderingsreserve onder druk kwam te staan. Volgens de Nederlandse autoriteiten diende de maatregel om redenen van financiële stabiliteit vóór 31 maart 2009 te worden goedgekeurd. Bovendien zou dat, indien de maatregel behalve op onbeduidende punten zou worden aangepast, tot een groot verlies voor ING hebben geleid.

37. De IA-maatregel is nader beschreven in het besluit van 31 maart 2009 tot inleiding van de procedure. De structuur van de maatregel wordt hier alleen kort herhaald, waarna de belangrijkste veranderingen in de vergoedings- en fee-structuur worden uiteengezet.

38. Sinds 26 januari 2009 ontvangt Nederland van ING 80 % van alle kasstromen van een aan een bijzondere waardevermindering onderhevige Amerikaanse Alt-A RMBS-portefeuille (hierna „de portefeuille" genoemd) (stroom 4 in de onderstaande figuur), samen met een garantiefee (stroom 5). In ruil ontvangt ING van Nederland de volgende risicovrije kasstromen:

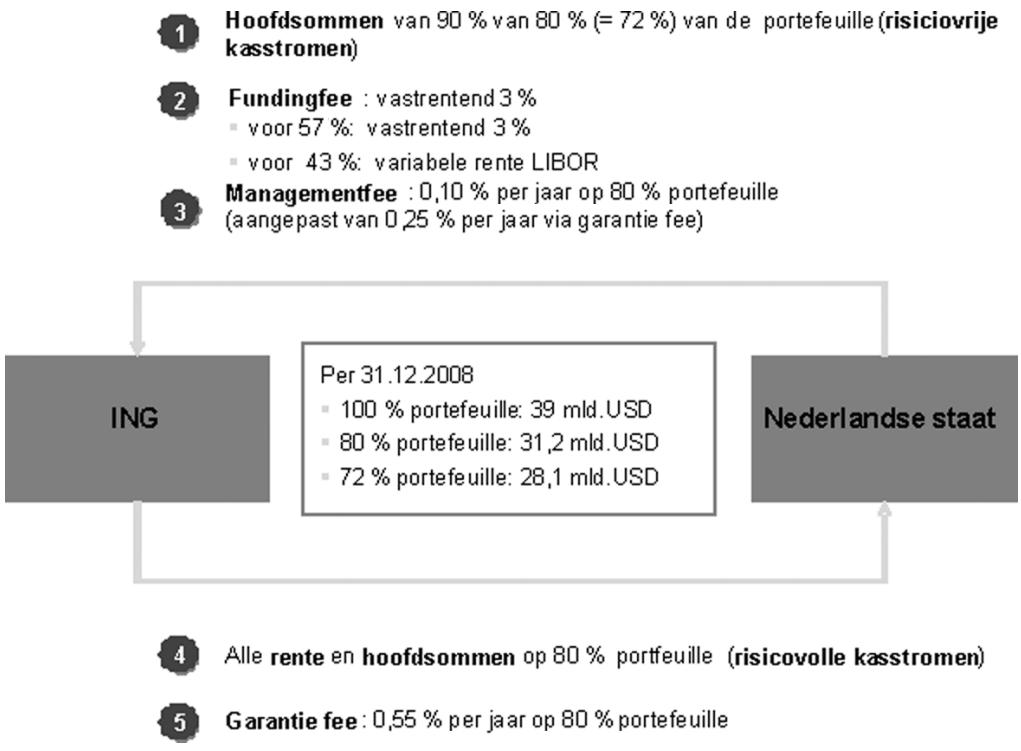
— een gegarandeerd bedrag, dat de kasstromen vertegenwoordigt uit de betaling van hoofdsommen voor in totaal 28 miljard USD, hetgeen overeenstemt met 90 % (de aankoopprijs of de waarde bij overdracht) van 80 % van de portefeuille, of 72 % van de portefeuille (stroom 1). Deze kasstromen worden op maandbasis betaald, gedurende de levensduur van de portefeuille;

— een fundingfee (stroom 2);

— een managementfee (stroom 3).

39. De kasstromen afkomstig van de resterende 20 % van de portefeuille blijven bij ING en vallen buiten de kasstroomruil.

40. ING heeft erin toegestemd om een reeks aanvullende betalingen aan Nederland te doen, die daadwerkelijk resulteren in een aanzienlijke toename van de aan de staat voor de IA-maatregel betaalde vergoeding, via de aanpassingen van de in de overwegingen 41, 42 en 43 beschreven fees.

41. In de eerste plaats verlaagt Nederland vanaf 25 oktober 2009 voor 57 % (vastrentende effecten) van 72 % van de portefeuille de fundingfee met 50 basispunten van 3,5 % ([13]) tot 3 % 's jaars en verlaagt het voor 43 % (effecten met variabele rente) van 72 % van de portefeuille de fundingfee van LIBOR + 0,5 % 's jaars met 50 basispunten tot LIBOR-niveau.

42. Ten tweede wordt de (door Nederland aan ING betaalde) managementfee van 25 basispunten 's jaars voor 80 % van de uitstaande portefeuille met 15 basispunten verlaagd tot 10 basispunten, door de garantiefee op te trekken (zoals in overweging 43 beschreven).

43. Ten derde verhoogt ING vanaf 25 oktober 2009 de garantiefee van 55 basispunten 's jaars over het uitstaande bedrag van de overgedragen portefeuille met 82,6 basispunten 's jaars, waardoor de totale garantiefee uitkomt op 137,6 basispunten. Van deze verhoging met 82,6 basispunten dienen 67 basispunten als compensatie voor de verlaging met 15 basispunten van de (door Nederland aan ING betaalde) managementfee en een aanpassing van de waarde bij overdracht van de portefeuille met 52 basispunten (hetgeen overeenkomt met een daling in de waarde bij overdracht van 90 % tot rond 87 %); 15,6 basispunten zijn een *claw-back* aanpassing voor de periode van 26 januari 2009 (de begindatum van de oorspronkelijke maatregel) tot 25 oktober 2009 ([14]).

44. Ingeval de oorspronkelijke maatregel tussen Nederland en ING wordt stopgezet ([15]), blijft het bedrag verschuldigd van de onbetaalde additionele betaling over de periode tussen 26 januari 2009 en 25 oktober 2009 (de 15,6 basispunten dus vervat in de aanpassing met betrekking tot de garantiefee). In het geval van een gedeeltelijke stopzetting van de oorspronkelijke maatregel, zou dat bedrag naar evenredigheid verschuldigd zijn.

45. Deze in oktober 2009 aangebrachte aanpassingen worden ten uitvoer gelegd in de vorm van een afzonderlijke overeenkomst tussen ING en de Nederlandse staat, om de oorspronkelijke maatregel ongewijzigd te laten. Nederland verbindt zich ertoe om vervroegde volledige of gedeeltelijke stopzetting van de oorspronkelijke maatregel bij de Commissie te melden.

2.3.3. *De garanties*

46. Voorts heeft Nederland in het kader van de Nederlandse kredietgarantieregeling (Steunmaatregel N 524/08) garanties verleend voor verplichtingen van ING op middellange termijn ten belope van: i) 9 miljard USD (waarvan 8,25 miljard USD al aangegaan), en ii) 5 miljard EUR (waarvan 4,15 miljard EUR al aangegaan). ING betaalt een garantiefee van 84 basispunten over het gemiddelde van het gegarandeerde bedrag.

47. Nederland bevestigt dat eventuele verdere garanties die ING verleend krijgt, afzonderlijk zullen worden aangemeld. Ook de garantie van […] miljard EUR die Nederland heeft toegezegd in het kader van de tenuitvoerlegging van het herstructureringsplan te zullen verlenen ten behoeve van de funding van Westland Utrecht Hypotheekbank (WUH)/Interadvies, als beschreven in de overwegingen 55 en 85, zal afzonderlijk bij de Commissie worden gemeld. Deze garanties ten belope van […] miljard EUR maken integraal deel uit van het herstructureringsplan waarop de onderhavige beschikking ziet, maar de noodzaak van en de vergoeding voor die garanties moet nog door Nederland worden bepaald en door de Commissie in een afzonderlijk besluit worden beoordeeld, zodra deze maatregel individueel is aangemeld.

3. HET HERSTRUCTURERINGSPLAN

3.1. De maatregelen uit het plan

48. ING is voornemens de groepsstructuur te vereenvoudigen, in de kosten te snijden, risico's af te bouwen, een aantal activiteiten af te stoten, een duurzaam beloningsbeleid te ontwikkelen, haar kapitaalsstructuur aan te passen, nieuwe interne kapitaaldoelstellingen vast te leggen, en het bedrag van de lange funding dat niet van deposito's afkomstig is, uit te breiden. Het herstructureringsplan wordt ten uitvoer gelegd binnen een periode van vijf jaar.

49. Om de groepsstructuur te vereenvoudigen heeft ING haar zes business lines teruggebracht tot twee divisies: bankactiviteiten en verzekeringsactiviteiten. Elke divisie wordt verantwoordelijk voor de uitvoering van haar eigen strategie en voor haar eigen balansbeheer. Volgens het herstructureringsplan zal ING alleen nog in het bankbedrijf actief zijn, terwijl de verzekeringsactiviteiten mettertijd zullen worden afgestoten.

50. De bankactiviteiten zullen vooral gericht zijn op Europa, met selectieve groeimogelijkheden in andere delen van de wereld. ING wil strategisch gaan focussen op stabiele winstgenererende retail banking op rijpe markten, met selectieve groeimogelijkheden voor retail banking in Centraal- en Oost-Europa en een op Europa gerichte universele bank die is afgestemd op retail bankieren en gespecialiseerde financiering. De bank zal gaan opereren op basis van gestandaardiseerde producten en een doorgedreven automatisering. In plaats van beleggingen zoals Asset-Backed Securities (hierna „ABS" genoemd) aan te trekken, zal de groep in toenemende mate eigen assets gaan produceren.

([13]) Deze fundingfee is de som van 3 % (de vermeende kostprijs van funding in USD voor de Nederlandse staat) en een marge van 0,5 %.

([14]) Een fee-verhoging geldt alleen vanaf 25.10.2009. Een aanpassing was nodig en is op 15,6 basispunten bepaald ter compensatie van de niet-betaling tussen 26.1.2009 en 25.10.2009. Deze aanpassing is een verrekening van zowel de verlaging van de (door ING van de Nederlandse staat ontvangen) fundingfee met 50 basispunten als de verhoging van de (door ING aan de Nederlandse staat betaalde) garantiefee met 67 basispunten.

([15]) Dit zou het geval zijn indien ING de portefeuille, volledig of gedeeltelijk, van de Nederlandse staat terugkoopt.

51. Voor 2009 staan voor 1,3 miljard EUR kostenreducties gepland. De kostenreductie dient voor 35 % te worden behaald door een inkrimping van de kosten voor voltijdequivalenten (VTE) en voor 65 % via andere uitgavenreducties, waaronder uitgaven voor externe medewerkers, marketingactiviteiten en Formule 1-racing. Het hoofdkantoor draagt in deze kostenreducties bij. Sinds augustus 2009 is al een kostenreductie van meer dan 800 miljoen EUR behaald. Om deze kostenreductie te behalen, heeft ING een herstructureringsvoorziening van ongeveer 450 miljoen EUR na belastingen aangelegd.

52. ING plant ook een aantal maatregelen voor risicoafbouw, zoals hedgingprogramma's, de inkrimping, sluiting en afwikkeling van risicoposities, en het afbouwen van directe risico's voor het eigen vermogen. Wat haar beleggingsportefeuille betreft, heeft ING van Nederland een maatregel voor activabescherming ontvangen in de vorm van de Alt-A IA-maatregel. Andere maatregelen die ING heeft genomen, zijn onder meer de aanpassing van de kwalificatie van een aantal van haar ABS van de categorie „beschikbaar voor verkoop" (*available for sale*) tot „tot einde looptijd aangehouden" (*held-to-maturity*) — waarmee zij de volatiliteit van de negatieve herwaarderingsreserve beperkte. ING zal binnen Amerikaanse CMBS en RMBS haar blootstelling aan asset classes met een hoger risico afbouwen. Zij zal ook geen nieuwe initiatieven nemen die zijn gericht op het verhogen van haar directe blootstelling op vastgoed.

53. Naar de Commissie begrepen heeft, zal ING een [prudente] zakelijke strategie hanteren, met name ten aanzien van ING Direct, aangezien ING haar […]-activiteiten wil baseren op billijke tarieven […] ([16]) en niet als prijsleider zal gaan optreden.

54. ING is, in lijn met haar nieuwe zakelijke strategie, doende een aantal afstotingen door te voeren die aanzienlijke gevolgen zullen hebben voor haar balans. De herstructureringsmaatregelen uit het herziene herstructureringsplan van ING zullen naar verwachting een verkorting van de balans met 616 miljard EUR opleveren, uitgaande van de omvang van de eenheden per 30 september 2008. Deze balansverkorting met 616 miljard EUR bestaat uit initiatieven om de bank te deleveragen en tot één geïntegreerde balans te komen (goed voor ongeveer […] miljard EUR), uit afstotingen van bankactiviteiten (goed voor ongeveer […] miljard EUR) en uit de afstoting van àlle activiteiten van ING Insurance (goed voor […] miljard ING). Hoewel het balanstotaal voor de verzekeringsactiviteiten in vergelijking met het bankbedrijf kleiner is, waren deze activiteiten goed voor ongeveer 50 % van ING's inkomsten vóór de crisis ([17]). Ten opzichte van het balanstotaal over het derde kwartaal 2008 (1 376 miljard EUR) wordt de balans met zo'n 45 % verkort.

55. In het kader van de afstotingen zal ING volgens het herstructureringsplan een volledig operationele en afstootbare retail bank in Nederland afsplitsen (zie, voor nadere gegevens, overweging 85); deze bestaat uit het huidige Interadvies (Westland Utrecht Hypotheekbank, Westland Utrecht Effectenbank, Nationale-Nederlanden Hypotheekbedrijf, Nationale-Nederlanden Financiële Diensten), waaraan de portefeuille consumentenkredieten van de voormalige Postbank wordt toegevoegd. ING streeft ernaar de activiteiten van Interadvies (hierna „WUH/Interadvies" genoemd) af te stoten [volgens een gedetailleerd tijdsschema]. Het balanstotaal van deze entiteit bedraagt zo'n [25-50] miljard EUR.

56. […] de afstoting van WUH/Interadvies deed geen vraagstukken van gevaren voor de financiële stabiliteit rijzen. De Nederlandse autoriteiten hebben een studie van een onafhankelijke deskundige verschaft over de Nederlandse retail banking markt, waaruit blijkt dat zichtrekeningen, die doorgaans weliswaar als een ankerproduct voor crossselling in het retailbankbedrijf gelden, niet van wezenlijk belang zijn voor de distributie van hypotheken en andere bankproducten in Nederland, en met name in het geval van ING. Ook wijst de studie op het belang van internet als een distributiekanaal in Nederland, waardoor het voor de distributie van bankproducten minder noodzakelijk is om over een bankkantorennet te beschikken. Volgens de Nederlandse autoriteiten kunnen andere producten worden gekoppeld aan de door WUH/Interadvies gedistribueerde hypotheekproducten. Met name kan de portefeuille overgedragen consumentenleningen dienen als een toegangspoort naar andere productmarkten.

57. Meer in detail is ING voornemens de volgende bedrijfsonderdelen, activiteiten of producten te verkopen of van de hand te doen:

— ING Life Taiwan (voltooid);

— stopzetting van de verkoop van Single Premium Variable Annuities (SPVA) in Japan (voltooid);

— afwikkeling van haar portefeuille bestaande variabele lijfrenten in de Verenigde Staten;

— afwikkeling van haar bedrijfsonderdeel Financial Products in de Verenigde Staten;

— stopzetting van de geplande lancering van ING Direct Japan (voltooid);

— afstoting van de schadeverzekeringsactiviteiten in Canada (voltooid);

— afstoting van de divisie lijfrenten en hypotheken in Chili (voltooid);

— afstoting van Insurance Russia — Non State Pension Fund (voltooid);

— afstoting van Insurance Argentina — Origines Seg. De Retiro (voltooid);

([16]) […].

([17]) In de periode 2004-2007 was gemiddeld 52 % van de groepsinkomsten vóór belastingen afkomstig van het verzekeringsbedrijf.

— afstoting van Insurance Asia — HK Platform Services (voltooid);

— afstoting van Private Banking Asia en Zwitserland (ondertekend);

— afstoting van US Group RE Insurance (ondertekend);

— afstoting van Insurance Asia/Pacific (Australië (ondertekend), Nieuw-Zeeland (ondertekend), Japan, Korea, Hongkong, India, Thailand en Maleisië);

— afstoting van Asset Management Asia/Pacific;

— afstoting van US Employee Benefits;

— afstoting van Insurance US (US Retirement Services, US FA, Traditional Life);

— afstoting van Asset Management US;

— afstoting van ING Direct US;

— afstoting van Insurance Latin America (Brazilië, Chili, Mexico, Peru, Colombia, Uruguay);

— afstoting van Asset Management Latin America;

— afstoting van Insurance Central Europe (Bulgarije, de Tsjechische Republiek, Griekenland, Hongarije, Polen, Roemenië, Slovakije, Spanje);

— afstoting van Asset Management Europe;

— afstoting van Insurance Benelux (Nationale-Nederlanden Insurance, RVS, Retail Insurance Netherlands (voorheen Postbank Insurance), Insurance Belgium, Insurance Luxembourg);

— afstoting van het bedrijfsonderdeel Interadvies (Westland Utrecht Hypotheekbank, Westland Utrecht Effectenbank, Nationale-Nederlanden, Hypotheekbedrijf, Nationale-Nederlanden Financiële Diensten), daaronder begrepen de portefeuille consumptief krediet van de voormalige Postbank (zie, voor nadere gegevens, de verbintenissen van Nederland).

58. ING voorziet voor de bank een organische balansgroei van ongeveer […] % per jaar gedurende de herstructureringsperiode […]. ING wil het grootste deel van die groei gaan behalen door aan de reële economie (huishoudens en ondernemingen) krediet te verschaffen.

59. ING legt ook een nieuw beloningsbeleid ten uitvoer waarbij de raad van commissarissen van ING zich ertoe verbindt om een duurzaam beloningsbeleid te ontwikkelen voor de raad van bestuur en het senior management. Hierbij zullen, rekening houdende met het gelopen risico, de prikkels worden versterkt voor langetermijnwaardecreatie en het beperken van *rewards for failure*.

60. ING heeft zich voorts ertoe verbonden de double leverage zo snel mogelijk te elimineren, doch in ieder geval tegen […].

3.2. **Mogelijkheden om de levensvatbaarheid te bereiken in een basisscenario en in een stressscenario**

61. ING heeft een basis- en een stressscenario ingediend om aan te tonen dat zij in staat is haar levensvatbaarheid op lange termijn te herstellen.

62. In het basisscenario, ING […]. Voorts is de aanname dat de aandelenmarkten […].

63. De prognoses zouden in dit basisscenario uitkomen op […]. De totale groepsinkomsten […]. De Return On Equity (hierna „RoE" genoemd) zou […]. ING Insurance zou […].

64. Voor de bank gaat ING uit van een stijging van de risicogewogen activa met ongeveer […] % per jaar (vóór afstotingen), ten dele als gevolg van […]. De inkomsten zouden (behoudens veranderingen in de reële waarde en bijzondere waardeverminderingen) naar verwachting […], terwijl voor universele bankdiensten naar verwachting […] en de retail banking naar verwachting […].

65. ING Bank verwacht gedurende de hele duur van de prognoses haar interne kapitaaldoelstellingen te halen. ING heeft nieuwe interne kapitaaldoelstellingen vastgesteld op […] % voor de Tier 1-ratio van de bank en […] % voor haar Core Tier 1-ratio. Voor ING Insurance blijft de doelstelling inzake kapitaaldekkingsgraad ongewijzigd bij 150 %.

66. In het basisscenario zou haar totale solvabiliteitsratio (verhouding tussen het totale kapitaal en de risicogewogen activa) oplopen tot zo'n […] % over de hele herstructureringsperiode, met als laagste niveaus […].

67. ING Insurance zou in de loop van de herstructureringsperiode worden afgestoten […]. In het basisscenario is de aanname dat de netto-opbrengsten uit de afstotingen […] EUR.

68. In een alternatief scenario waarbij het verzekeringsbedrijf wordt afgestoten […], verwacht ING daaraan beantwoordende hogere netto-opbrengsten […].

69. ING heeft ook een stressscenario ingediend […].

70. […]. Voorts wordt uitgegaan van een aanzienlijke toename van ING's Probabilities of Default. Ook gaat ING uit van hogere percentages Loss Given Default (hierna „LGD" genoemd).

71. In dit stressscenario zou het onderliggende commerciële resultaat van ING Groep […].

72. Zelfs in die aannames van stressscenario's zou de kapitalisatie van ING toereikend blijven omdat zij aan de prudentiële voorschriften blijft voldoen. […].

73. In dat verband voert Nederland aan dat ING in de stressscenario's voor het doorrekenen van haar kredietportfolio LGD-modellen heeft gebruikt die zijn goedgekeurd door de financiële toezichthouder, De Nederlandsche Bank […].

74. Daarnaast heeft ING nog andere, strengere stresshypotheses toegepast — die veel verder gaan dan het ingediende stressscenario voor Nederlandse hypotheken ([18]) […]. Ook in die aannames blijft de kapitalisatie van ING afdoende, omdat zij aan de prudentiële voorschriften blijft voldoen en zelfs nog een aanzienlijke, extra kapitaalbuffer kan behouden.

75. Nederland voert aan dat de bank op het punt van liquiditeit voor alle stresstests van de toezichthouder is geslaagd. […].

3.3. **Exitstrategie**

76. In het basisscenario van het herstructureringsplan voor ING zullen de Core Tier 1-effecten op de volgende basis door ING worden ingekocht:

a) een eerste tranche die 5 miljard EUR van het notionele bedrag vertegenwoordigt, wordt op 17 december 2009 ingekocht tegen een minimumprijs van 5,75 miljard EUR. Deze prijsaanname levert Nederland een IRR op van 13,3 %, bestaande uit het basisrendement van 8,5 % plus een extra premie van minimaal 340 miljoen EUR en maximaal 705 miljoen EUR ([19]), bedrag dat een afspiegeling is van een zeker potentieel voor waardestijging van het aandeel ING. De precieze inkoopprijs is afhankelijk van de koers van het aandeel ING;

b) een [resterende] tranche die […] miljard EUR van het notionele bedrag vertegenwoordigt, wordt in […] ingekocht tegen een aangenomen prijs van […] miljard EUR. In deze prijs wordt uitgegaan van inkoop tegen 150 % van de nominale waarde (15 EUR per effect), vermeerderd met 8,5 % opgelopen rente volgens de oorspronkelijke voorwaarden van de overeenkomst betreffende de Core Tier 1-effecten. ING kan echter ook wachten tot [na] 2011 […] om deze tranche in te kopen en dan de conversieoptie uitoefenen, waarbij Nederland ofwel […] miljoen gewone aandelen ING ontvangt of een contante betaling ten belope van […] miljard EUR, vermeerderd met ongeveer […] miljoen EUR opgelopen rente;

c) […].

77. In totaal zouden deze […] transacties Nederland een indicatieve IRR van [15-25] % opleveren. Nederland zal iedere aanpassing van de overeenkomst om de effecten in te kopen, bij de Commissie aanmelden.

78. ING heeft tot dusver nog geen couponbetaling op door de groep uitgegeven hybride Tier 1-instrumenten uitgesteld.

79. Op 14 oktober 2009 heeft ING een calloptie uitgeoefend op een Lower Tier 2-obligatie. ING heeft de Commissie meegedeeld dit te betreuren en verklaart dat er sprake was van een misverstand […]. Voorts herhaalt Nederland dat het voor Nederland duidelijk is dat de Commissie in beginsel de aflossing van Tier 1- of Tier 2-kapitaalinstrumenten niet passend acht voor banken die worden geherstructureerd, en dat Nederland het ermee eens is dat over dit soort aflossing in de toekomst van geval tot geval zal worden overlegd en dat dit soort aflossing telkens ter goedkeuring aan de Commissie zal worden voorgelegd, en dit gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de onderhavige beschikking van de Commissie of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan de Nederlandse staat heeft terugbetaald (inclusief de betreffende opgelopen rente van Core Tier 1-coupons en uitstappremies), indien deze terugbetaling vroeger valt.

80. Voor de IA-maatregel is er geen eenzijdige uitstap gepland en Nederland verbindt zich ertoe bij de Commissie aanmelding te doen wanneer de IA-maatregel bij overeenkomst wordt opgezegd. In de prognoses van het basisscenario gaat ING er echter van uit dat de maatregel blijft functioneren tot na 2013.

3.4. **De verbintenissen van Nederland**

81. Ten aanzien van de IA-maatregel (of de Illiquid Assets Back-upfaciliteit) verbindt Nederland zich tot het volgende:

— vanaf 25 oktober 2009 doet ING Groep additionele betalingen aan Nederland die overeenstemmen met de neerwaartse aanpassing van de Alt-A-vergoeding met 50 basispunten voor de door ING ontvangen fundingfee en de opwaartse aanpassing met 82,6 basispunten voor de door ING betaalde garantiefee. De

([18]) […].
([19]) In de aanname dat de terugbetaling 400 dagen na uitgifte plaatsvindt.

aanpassing van de garantiefee omvat ook 15,6 basispunten die een aanpassing zijn voor de periode van 26 januari 2009 — de aanvang van de IABF ([20]) (de IA-maatregel dus) — tot en met 25 oktober 2009. Deze additionele betalingen worden toegepast voor zover en voor zolang de IABF-overeenkomst van kracht is;

— deze additionele betalingen worden ten uitvoer gelegd in de vorm van een afzonderlijke overeenkomst tussen ING Groep en Nederland, om de oorspronkelijke IABF ongewijzigd te laten;

— over de additionele betalingen, met uitzondering van het gedeelte dat betrekking heeft op de periode van 26 januari 2009 tot en met 25 oktober 2009 (dus de 15,6 basispunten die zijn verrekend in de aanpassing van de garantiefee), is geen restbetaling verschuldigd ingeval de IABF vervroegd wordt ontbonden. Het bedrag nog onbetaalde additionele betalingen met betrekking tot de periode van 26 januari 2009 tot en met 25 oktober 2009 (dus de 15,6 basispunten die zijn verrekend in de aanpassing van de garantiefee) is verschuldigd ingeval de oorspronkelijke transactie geheel of ten dele ongedaan gemaakt wordt. Indien de IABF ten dele wordt ontbonden, wordt deze afrekening bij vervroegde terugbetaling naar evenredigheid toegepast;

— Nederland verbindt zich ertoe om maatregelen voor een vervroegde volledige of gedeeltelijke stopzetting van de IA-maatregel bij de Commissie te melden.

82. Ten aanzien van de verkorting van de balans, de verbintenis het verzekeringsbedrijf af te stoten, ING Direct US en andere vóór eind 2013 af te stoten bedrijfsonderdelen heeft Nederland zich tot het volgende verbonden:

— ING krimpt tegen eind 2013 haar balans in met 45 % ten opzichte van 30 september 2008 en stoot een reeks bedrijfsonderdelen af zoals die in overweging 57 zijn beschreven, met name ING Insurance en ING Direct Verenigde Staten […];

— deze cijfergegevens betreffen prognoses waarin geen rekening is gehouden met de mogelijke impact van organische groei en waarvan een mogelijke verdere groei is uitgesloten als gevolg van eventuele (nieuwe) eisen op het gebied van regelgeving in de komende jaren, zoals bijvoorbeeld indien banken worden verplicht aanzienlijk hogere liquiditeitsbuffers aan te houden als gevolg van (nieuwe) EU-regels. Door dergelijke regels zou de balansgroei aanzienlijk verder kunnen gaan dan de huidige prognoses voor organische groei;

— voor ING geldt geen beperking op de organische (niet met acquisities verband houdende) groei van de balans van haar bedrijfsonderdelen. […]. In de toekomst zal het algemene beleid van ING erin bestaan om de groei van de haar door cliënten toevertrouwde middelen vooral te gebruiken om de kredietverlening aan de reële economie (bedrijven en consumenten) te verruimen en om haar blootstelling aan risicovollere asset classes binnen Amerikaanse CMBS en RMBS af te bouwen. […] ([21]);

— ten aanzien van de bedrijfsonderdelen die ING toezegt te zullen afstoten (zoals die in overweging 57 zijn opgesomd) kan de Commissie, indien een van dergelijke bedrijfsonderdelen niet vóór 31 december 2013 is afgestoten (bijvoorbeeld op basis van een definitieve, bindende verkoopovereenkomst die is gesloten), waar passend of ingevolge uitzonderlijke omstandigheden, in reactie op een Nederlands verzoek in die zin, een verlenging van deze termijn toestaan ([22]). De Commissie kan in een dergelijk geval ook: i) vragen dat Nederland, na een voorafgaande selectie door en op voorstel van ING (en na goedkeuring daarvan door de Commissie), een of meer (met de afstoting belaste) trustees aanstelt ([23]) […];

— wanneer Nederland een verlenging van een termijn verlangt, dient het uiterlijk één maand vóór het verstrijken van die termijn een omstandig gemotiveerd verzoek in die zin bij de Commissie in. In uitzonderlijke omstandigheden heeft Nederland het recht een verlenging van de termijn te vragen in de laatste maand dat die termijn loopt.

83. Nederland verbindt zich voorts ertoe dat ING een overnameverbod in acht zal nemen:

— ING ziet voor een bepaalde periode af van overnames van financiële instellingen. Deze verbintenissen zijn van toepassing gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de beschikking van de Commissie of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan Nederland heeft terugbetaald (inclusief de betreffende opgelopen rente van Core Tier 1-coupons en uitstappremies). Voorts zal ING, voor diezelfde periode, afzien van iedere (andere) overname van activiteiten die de terugbetaling van de Core Tier 1-effecten aan Nederland zouden kunnen vertragen;

— niettegenstaande dit verbod mag ING, nadat zij daarvoor van de Commissie toestemming heeft gekregen, activiteiten overnemen, met name indien dat van essentieel belang is om de financiële stabiliteit of de mededinging op de betrokken markten veilig te stellen.

([20]) IABF = Illiquid Assets Back-upfaciliteit.

([21]) […].

([22]) Met name zal de Commissie, wanneer een afstoting plaatsvindt via een beursgang die al is ingezet en waarvoor een aanzienlijk volume aandelen (30 % of meer) is geplaatst vóór het eind van de voor afstoting voorziene periode, (in overleg met de Nederlandse staat, ING en de trustee) zorgvuldig nagaan of de entiteit meer tijd moet krijgen om de resterende aandelen te plaatsen.

([23]) Voor verschillende regio's en/of bedrijfsonderdelen mogen verschillende trustees worden aangesteld.

84. Nederland verbindt zich voorts ertoe dat ING een prijsleiderschapsverbod in acht zal nemen:

— zonder voorafgaande toestemming van de Commissie biedt ING (op de markten zoals die hierna zijn afgebakend) voor gestandaardiseerde ING-producten geen tarieven aan die gunstiger zijn dan de drie beste tarieven van haar naaste concurrenten op de EU-markten waarop ING een marktaandeel van meer dan 5 % heeft;

— deze voorwaarde geldt alleen voor de gestandaardiseerde ING-producten op de volgende productmarkten: i) retail spaarmarkt; ii) retail hypotheekmarkt; iii) private banking voor zover het gaat om hypotheek- of spaarproducten, of iv) deposito's voor het mkb (waarbij mkb-bedrijven worden omschreven volgens de mkb-definitie zoals die gewoonlijk/momenteel door ING wordt gehanteerd bij haar activiteiten in het betrokken land). Zodra ING constateert dat zij voor haar producten voordeligere tarieven berekent dan haar drie concurrenten met de beste tarieven, past zij haar tarieven zo snel mogelijk, zonder verdere vertraging, aan tot een niveau dat met de onderhavige verbintenis in overeenstemming is;

— deze voorwaarde is van toepassing gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de onderhavige beschikking of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan Nederland heeft terugbetaald (inclusief de betrokken opgelopen rente van Core Tier 1-coupons en uitstappremies), indien deze terugbetaling vroeger valt. Nederland stelt, na een voorafgaande selectie door en op voorstel van ING, een monitoring trustee aan om op de naleving van deze voorwaarde toe te zien. Deze monitoring trustee moet de goedkeuring van de Commissie krijgen;

— voorts zal ING Direct, met het oog op de ondersteuning van de levensvatbaarheid van ING op lange termijn, zonder voorafgaande toestemming van de Commissie, afzien van prijsleiderschap voor gestandaardiseerde ING-producten op de EU-markten voor retail hypotheken en retail sparen, gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de onderhavige beschikking of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan de Nederlandse staat heeft terugbetaald (inclusief de betreffende opgelopen rente van Core Tier 1-coupons en uitstappremies). Zodra ING constateert dat zij de prijsleider is geworden op de EU-markten voor retail hypotheken of retail sparen, past zij haar tarieven zo snel mogelijk, zonder verdere vertraging, aan tot een niveau dat met de onderhavige verbintenis in overeenstemming is;

— Nederland stelt, na een voorafgaande selectie door en op voorstel van ING, een monitoring trustee aan om op de naleving van deze voorwaarde toe te zien. Deze monitoring trustee moet de goedkeuring van de Commissie krijgen.

85. Nederland verbindt zich tot een aantal gedetailleerde bepalingen ten aanzien van de afsplitsing van WUH/Interadvies:

— ING richt in Nederland met het oog op afstoting een nieuwe onderneming op, die wordt afgesplitst van haar bestaande Nederlandse retail bankingactiviteiten. De uitkomst daarvan moet zijn dat deze afgesplitste, nieuwe onderneming een levensvatbaar en concurrerend bedrijfsonderdeel is dat zelfstandig functioneert en is afgescheiden van de activiteiten die bij ING blijven, en dat aan een geschikte koper kan worden overgedragen. Deze nieuwe onderneming omvat de activiteiten van het WUH/Interadvies-bedrijfsonderdeel, die momenteel een onderdeel zijn van de Nederlandse verzekeringsactiviteiten, en van de portefeuille consumptief krediet van ING Bank. WUH/Interadvies is een ING-bedrijfsonderdeel, onder de koepel van het onderdeel Nationale-Nederlanden Insurance. Het is (in hoofdzaak) een hypotheekbank die actief is op basis van haar eigen bankvergunningen. Het is een levensvatbare stand-alone speler, die beschikt over een eigen verkoopsteam voor de cliëntenservice en een onafhankelijke organisatie met solide, onderliggende inkomsten. De afsplitsing vindt plaats onder toezicht van de monitoring trustee, in samenwerking met de hold-separate manager. In dit verband kan de monitoring trustee, tijdens de afsplitsingsperiode, ING de aanbeveling doen in de af te stoten activiteiten die materiële en immateriële activa (met betrekking tot de af te stoten activiteiten) op te nemen welke deze objectief noodzakelijk acht wil ING bovengenoemde of resultaatgerichte verplichtingen, en met name de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van de af te stoten activiteiten, volledig in acht kunnen nemen. Ingeval ING het met de monitoring trustee niet eens is over de objectieve noodzaak dergelijke materiële en immateriële activa op te nemen ten einde de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van de af te stoten activiteiten te garanderen, stelt de onderneming de monitoring trustee daarvan schriftelijk in kennis. In dat geval houden de raad van bestuur van ING en de monitoring trustee binnen […] een bijeenkomst om tot een consensus te komen. Indien er geen consensus wordt bereikt, stellen ING en de monitoring trustee gezamenlijk, zo spoedig mogelijk, een onafhankelijke derde met deskundigheid in de financiële sector aan („de deskundige") die de argumenten van de partijen hoort en via bemiddeling een oplossing probeert te bereiken. Indien er geen dergelijke oplossing wordt bereikt, neemt de deskundige, binnen […] te rekenen vanaf zijn aanstelling, een besluit over de objectieve noodzaak om de betrokken materiële en immateriële activa in het af

te stoten bedrijfsonderdeel op te nemen om de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van die af te stoten activiteiten te garanderen, en accepteren de partijen het besluit ter zake van de deskundige en handelen zij dienovereenkomstig. Kwesties waarover onenigheid bestaat, worden vermeld in het verslag van de monitoring trustee aan de Commissie;

— ING verbindt zich ertoe de afstoting in optimale omstandigheden te laten verlopen door een businessplan op te stellen, een internetplatform te creëren en door voor de af te splitsen entiteit de nodige verkoopscapaciteit vrij te maken. Ook stelt zij (tegen zakelijke voorwaarden) betalingscapaciteit beschikbaar, indien de koper daarom verzoekt. Voorts verleent ING bijstand bij de oprichting van een thesauriefunctie en zorgt zij tot twee jaar na de afstoting voor funding, waarbij de funding-ondersteuning door ING in de loop van die twee jaar geleidelijk afneemt. Deze ondersteunende funding van ING aan het WUH-bedrijfsonderdeel is gebaseerd op interne Funding Transfer Pricing (FTP). ING […] bij Nederland een verzoek in te dienen voor door de staat gegarandeerde funding ten belope van […] miljard EUR ten behoeve van de funding van het WUH-bedrijfsonderdeel. In dat geval verbinden de Nederlandse autoriteiten zich ertoe deze maatregel afzonderlijk aan te melden;

— voorts ziet ING er gedurende een overgangsperiode van […] van af om bij cliënten van het WUH-bedrijfsonderdeel actief te werven voor producten die het WUH-bedrijfsonderdeel op het tijdstip van de onderhavige beschikking aan die cliënten levert;

— ING zal het WUH-bedrijfsonderdeel proberen af te splitsen binnen […]. Na deze afsplitsingsperiode van […] houdt ING het WUH-bedrijfsonderdeel gescheiden (*hold-separate*) en probeert zij dit bedrijfsonderdeel […] ([24]).

— een monitoring trustee en een hold-separate manager worden aangesteld binnen […] na het tijdstip van de onderhavige beschikking van de Commissie en een met afstoting belaste trustee wordt aangesteld […]. Alle trustees worden, na een voorafgaande selectie door en op voorstel van ING, aangesteld door Nederland. De trustees moeten de goedkeuring van de Commissie krijgen.

86. De kosten voor alle trustees die tijdens het herstructureringsproces worden aangesteld, komen ten laste van ING.

87. Met het oog op het herstel van de levensvatbaarheid verbindt Nederland zich ertoe dat ING het volgende in acht zal nemen:

— ING verbindt zich ertoe om zich, zodra de situatie op de markten minder benauwd is, te richten op funding op langere temrijn die niet van deposito's afkomstig is, door meer schuldinstrumenten uit te geven met een looptijd van langer dan één jaar. […]

— ING spant zich in om zo snel mogelijk haar double leverage (waarbij core debt als eigen vermogen in haar dochterondernemingen wordt gebruikt) te elimineren en verbindt zich ertoe om dit tegen uiterlijk […] te doen. De double leverage verdwijnt automatisch wanneer ING Groep opnieuw een gereguleerde bank wordt.

88. Ten aanzien van het uitstel van couponbetalingen en het aflossen van Tier 1- en Tier 2-effecten verbindt Nederland zich ertoe dat ING het volgende in acht zal nemen:

— in het geval van een claimemissie die hoger ligt dan hetgeen vereist is om 50 % van de Core Tier 1-effecten, daaronder begrepen de opgelopen rente en de uitstapvergoeding, terug te betalen, is ING niet verplicht couponbetalingen op hybride instrumenten op 8 en 15 december 2009 ([25]), noch andere couponbetalingen op hybride instrumenten uit te stellen;

— ingeval een dergelijke claimemissie niet plaatsvindt en ING het voorafgaande jaar verliesgevend was, is ING verplicht, voor zover zij daartoe over de discretionaire marge beschikt, de couponbetaling op hybride instrumenten uit te stellen voor een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de beschikking van de Commissie of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan Nederland heeft terugbetaald (inclusief de betreffende opgelopen rente van Core Tier 1-coupons en uitstappremies), indien deze terugbetaling vroeger valt.

— het is de Nederlandse autoriteiten duidelijk dat de Commissie gekant is tegen de uitkering van eigen vermogen (eigen vermogen en achtergestelde schulden) door staatssteun ontvangende ondernemingen wanneer de activiteiten van die ondernemingen onvoldoende winst genereren ([26]), en dat de Commissie in dat verband in beginsel gekant is tegen de aflossing van Tier 2-kapitaal en Tier 1 hybride instrumenten. ING betreurt het misverstand met betrekking tot de aflossing van een Lower Tier 2-obligatie op 14 oktober 2009. De aflossing van Tier 2-kapitaal en Tier 1 hybride instrumenten wordt in de toekomst telkens ter goedkeuring aan de Commissie voorgelegd, gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de onderhavige beschikking of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan de Nederlandse staat heeft terugbetaald (inclusief de betreffende opgelopen rente over Core Tier 1-coupons en uitstappremies).

([24]) […].

([25]) Mits duidelijk is dat dit gedeelte van de opbrengsten van de claimemissie voor de couponbetalingen wordt gebruikt.

([26]) Zie punt 26 van de mededeling van de Commissie betreffende het herstel van de levensvatbaarheid en de beoordeling van de herstructureringsmaatregelen in de financiële sector in de huidige crisis met inachtneming van de staatssteunregels, PB C 195 van 19.8.2009, blz. 9.

89. Nederland verbindt zich ertoe dat ING ervan zal afzien om bij marketing voor een breed publiek de herkapitalisatiemaatregel te gebruiken als een concurrentievoordeel.

90. Nederland verbindt zich ertoe dat ING de beperkingen zal handhaven op haar beloningsbeleid en haar marketingactiviteiten waartoe zij zich voordien in het kader van de overeenkomst betreffende de Core Tier 1-effecten en de Illiquid Assets Back-upfaciliteit heeft verbonden.

91. ING en Nederland verbinden zich ertoe, te rekenen vanaf het tijdstip van de onderhavige beschikking, om de zes maanden bij de Commissie een voortgangsverslag over de tenuitvoerlegging van het herstructureringsplan in te dienen.

92. Nederland verbindt zich ertoe dat de herstructurering van ING vóór eind 2013 volledig zal zijn uitgevoerd.

4. DE REDENEN OM HET ONDERZOEK IN TE LEIDEN

93. In haar besluit tot inleiding van de procedure had de Commissie twijfel geformuleerd of de oorspronkelijke maatregel wel in overeenstemming was met de mededeling besmette activa, en meer bepaald op het punt van de waardering en de verdeling van de lasten. De Commissie is evenwel tot de bevinding gekomen dat de maatregel voldoet aan de voorwaarden zoals die in de mededeling besmette activa zijn vastgesteld ten aanzien van de vraag welke activa in aanmerking komen, ten aanzien van de regeling inzake activabeheer, de transparantie, de informatieverschaffing en de garantiepremie.

94. Wat de waardering betreft, zou de reële waarde in het economisch verkeer van de portefeuille volgens Nederland 97,3 % van de nominale waarde bedragen in een basisscenario en 88,8 % van de nominale waarde in een stressscenario. Op die basis is de portefeuille tegen 90 % van de nominale waarde aan Nederland overgedragen. De Commissie had twijfel geformuleerd ten aanzien van de bepaling van de reële waarde in het economisch verkeer, met name wat betreft de keuze van de disconteringsvoet, de aannames inzake huizenprijzen, de omvang van de kredietverbetering, en andere aspecten van de waardering.

95. Wat betreft de lastenverdeling had de Commissie twijfel geformuleerd over de hoogte van de fundingfee en of de door Nederland aan ING betaalde managementfee wel passend was. Bovendien bestond de kans dat, aangezien de Commissie twijfel had wat betreft de waardering van de portefeuille, een negatieve conclusie ten aanzien van de doorlichting van de waardering een directe impact had op de beoordeling van de garantiefee.

5. BEOORDELING VAN DE STEUN

5.1. De vraag of er sprake is van steun

96. Overeenkomstig artikel 87, lid 1, van het Verdrag zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.

97. De Commissie herhaalt hier dat reeds in het besluit tot inleiding van de onderzoekprocedure is aangetoond dat de herkapitalisatie van ING staatssteun vormt ten belope van het geïnjecteerde kapitaal — dus ten belope van 10 miljard EUR.

98. Ook de aanpassing van de inkooppremie vormt staatssteun omdat de staat afziet van zijn recht om inkomsten te ontvangen. Aangezien ING reeds ermee heeft ingestemd een inkooppremie van 150 % te betalen, vormt iedere korting inderdaad een derving van inkomsten. De aanpassing van de terugbetalingsvoorwaarden voor de Nederlandse kapitaalinjectie resulteert in een additioneel voordeel voor ING. Dit vertegenwoordigt, zoals in overweging 34 werd aangegeven, zo'n 2 miljard EUR additionele steun.

99. Wat betreft de IA-maatregel is de Commissie in haar besluit tot inleiding van de onderzoekprocedure tot de bevinding gekomen dat deze maatregel steun vormt. Het uit de IA-maatregel resulterende steunbedrag stemt overeen met het verschil tussen de waarde waartegen de activa worden overgedragen (gebaseerd op hun reële waarde in het economisch verkeer), en de marktwaarde ervan. Volgens de door de Nederlandse autoriteiten verschafte inlichtingen bedroeg de nominale waarde van de Alt-A-portefeuille per 31 december 2008 in totaal 39 miljard USD. Van deze portefeuille is (op basis van de aangepaste maatregel) 80 % aan Nederland overgedragen tegen 87 % van de nominale waarde, hetgeen 27,1 miljard USD vertegenwoordigt. Volgens de door de Nederlandse autoriteiten verschafte inlichtingen bedroeg de marktwaarde van de Alt-A-portfeuille per 31 december 2008 in totaal 25,8 miljard USD, waarvan 80 % (of 20,6 miljard USD) aan Nederland is overgedragen. Het daaruit resulterende verschil tussen de prijs bij overdracht en de marktprijs van de overgedragen portefeuille bedraagt dus 6,5 miljard USD (of zo'n 5 miljard EUR ([27])). Daarom wordt het uit de IA-maatregel resulterende steunbedrag geacht 5 miljard EUR te bedragen.

100. De kapitaalinjectie van 10 miljard EUR was initieel als volgt binnen de groep verdeeld: 5 miljard EUR naar ING Bank, 4 miljard EUR naar ING Insurance en 1 miljard EUR op holdingniveau. ING kan het geïnjecteerde bedrag steeds verschuiven tussen ING Bank, ING Insurance en de holding.

([27]) Tegen een EUR/USD-koers van 1,3.

101. Voorts betrof van de kasstromen die in het kader van de IA-maatregel aan Nederland zijn overgedragen, 85 % door ING Bank aangehouden activa en 15 % door ING Insurance aangehouden activa. Van het totale uit de IA-maatregel resulterende steunbedrag (5 miljard EUR) valt dus 4,25 miljard EUR aan ING Bank toe te rekenen en 0,75 miljard EUR aan ING Insurance.

102. Dit alles resulteert in een totaal steunbedrag voor ING Bank van 9,25 miljard EUR (of 2,7 % van de risicogewogen activa van ING Bank ([28])), een totaal steunbedrag van 4,75 miljard EUR voor ING Insurance (of 50 % van de solvabiliteitsmargevereisten voor ING Insurance ([29])) en 1 miljard EUR dat op het niveau van de holding blijft.

103. Ter wille van de eenvoud en de coherentie met de in de mededeling besmette activa gebruikte terminologie, kan het totale steunbedrag ook worden uitgedrukt in risicogewogen activa van alleen ING Bank. In dat geval leveren de beide maatregelen samen, plus de aanvullende steun door de verlaging van de terugbetalingspremie met 2 miljard EUR, een steunelement van zo'n 17 miljard EUR op, hetgeen neerkomt op zo'n 5 % van de risicogewogen activa van ING Bank.

104. Daarnaast heeft ING in het kader van de Nederlandse garantieregeling voor 5 miljard EUR en 9 miljard USD aan steun ontvangen. Tegen een wisselkoers EUR/USD van 1,3 zoals die op het tijdstip van de verlening van die maatregelen gold, bedragen de verleende garanties ongeveer 12 miljard EUR, hetgeen neerkomt op ongeveer 1 % van het balanstotaal van de groep. Deze garanties werden verleend op een tijdstip dat de marktomstandigheden verslechterden en het voor de banken moeilijk was funding aan te trekken. Deze garanties zouden dan ook niet door een marktinvesteerder zijn verleend en vormen dus additionele steun, mogelijk voor het volledige nominale bedrag ([30]).

105. Voorts betoogt Nederland dat ING nog eens […] miljard EUR garanties van Nederland […] om de retail banking entiteit WUH/Interadvies af te splitsen, maatregel die nog niet is verleend en waarvan de noodzaak nog dient te worden aangetoond. Nederland beschouwt dit als verdere herstructureringsteun voor de begunstigde onderneming, die in een later stadium zal worden aangemeld. De Commissie is in beginsel niet tegen dit soort steun gekant, zolang deze beperkt blijft tot het voor de herstructurering van ING noodzakelijke minimum ([31]) en zolang die voldoende wordt vergoed.

106. In totaal zal ING dus herstructureringssteun ontvangen voor [12-22] miljard EUR aan liquiditeitsgaranties en voor 17 miljard EUR andere steun, hetgeen neerkomt op zo'n 5 % van de risicogewogen activa van de bank.

5.2. **De verenigbaarheid**

5.2.1. *Toepassing van artikel 87, lid 3, onder b), van het Verdrag*

107. Artikel 87, lid 3, onder b), van het Verdrag machtigt de Commissie om steun met de gemeenschappelijke markt verenigbaar te verklaren indien die is bestemd „om een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen". In haar recente goedkeuringsbesluit van de verlenging van de Nederlandse garantieregeling ([32]) heeft de Commissie erkend dat, al met al, de dreiging van een ernstige verstoring in de Nederlandse economie blijft bestaan en dat maatregelen om banken te ondersteunen een geschikt middel zijn om die dreiging aan te pakken.

108. Gezien het belang van ING's kredietverlening voor specifieke regionale markten, haar grensoverschrijdende aanwezigheid en haar integratie en samenwerking met andere banken, kan de Commissie ermee instemmen dat ING een systeemrelevante bank is. […]. Daarom is de conclusie dat het omvallen van een dergelijke instelling ernstige gevolgen voor de Nederlandse financiële sector en de reële economie zou hebben. De steun dient dan ook aan artikel 87, lid 3, onder b), van het Verdrag te worden getoetst.

5.2.2. *De IA-maatregel op zijn verenigbaarheid getoetst*

109. De behandeling van maatregelen van de lidstaten voor activaondersteuning (*asset relief*) wordt aan artikel 87, lid 3, onder b), van het Verdrag getoetst op basis van de mededeling besmette activa. In die mededeling worden de beginselen uiteengezet die bij iedere maatregel voor activaondersteuning dienen te worden gevolgd.

110. De twijfel die in het besluit tot inleiding van de procedure werd geformuleerd als zou de IA-maatregel maatregel niet voldoen aan de verenigbaarheidsvoorwaarden voor activaondersteuning zoals die in de mededeling besmette activa zijn uiteengezet, kon worden weggenomen.

111. De Nederlandse autoriteiten hebben zich ertoe verbonden de maatregelen aan te passen door de garantiefee die ING aan Nederland betaalt, met 82,6 basispunten ([33]) per jaar op te trekken, waardoor zowel de daaruit resulterende waarde bij overdracht van de maatregel als de fee-structuur zijn veranderd. Voorts is de fundingfee met 50 basispunten per jaar verlaagd.

([28]) Per ultimo 2008 bedroegen de risicogewogen activa van ING Bank 343 miljard EUR.

([29]) Rekening houdende met de solvabiliteitsmargevereisten eind 2008.

([30]) Beschikking 2009/341/EG van de Commissie van 4 juni 2008 betreffende een steunmaatregel C 9/08 (ex NN 8/08, CP 244/07) van Duitsland ten gunste van Sachsen LB, PB L 104 van 24.4.2009, blz. 34; besluit van de Commissie van 29 mei 2009 betreffende steunmaatregel N 264/09, Duitsland, Rescue aid (recapitalisation and risk shield) to HSH Nordbank AG (PB C 179 van 1.8.2009, blz. 1), en besluit van de Commissie van 7 mei 2009 betreffende steunmaatregel N 244/09, Duitsland, Commerzbank (PB C 147 van 27.6.2009, blz. 4).

([31]) Cf. punt 7, laatste overweging, van de herstructureringsmededeling, alsmede punt 27.

([32]) Besluit van de Commissie betreffende steunmaatregelen N 379/09 en NN 16/09, nog niet bekendgemaakt.

([33]) Bestaande uit een aanpassing van 52 basispunten per jaar voor waardering, 15 basispunten per jaar voor de managementfee en 15,6 basispunten voor de betalingen die de staat in de periode van 26.1.2009 tot en met 25.10.2009 heeft moeten derven.

Waardering

112. Ten eerste is van de verhoging van de garantiefee met 82,6 basispunten per jaar 52 basispunten per jaar bedoeld om de waarde bij overdracht van de activa in de portefeuille te verlagen van 90 % van de nominale waarde tot 87 % van de nominale waarde. Door deze aanpassing komt de waarde bij overdracht in lijn met de reële waarde in het economisch verkeer van de portefeuille zoals die op basis van redelijke aannames werd geraamd. Na het besluit tot inleiding van de procedure hebben de Nederlandse autoriteiten bijgestelde waarderingen van de portefeuille ingediend. Nadat de Commissie twijfel had geformuleerd over de aannames inzake huizenprijzen en de disconteringsvoeten die bij de oorspronkelijke waardering van de portefeuille door Dynamic Credit Partners waren gehanteerd, hebben de Nederlandse autoriteiten de Commissie waarderingsuitkomsten verschaft waarbij weliswaar dezelfde waarderingsmethodiek is gebruikt, maar die zijn gebaseerd op voorzichtigere aannames ten aanzien van huizenprijzen en disconteringsvoeten. De Commissie heeft deze uitkomsten, na raadpleging van haar externe deskundigen, aangepast voor een aantal additionele factoren. Op basis van die analyse is de conclusie dat een op 87 % geraamde reële waarde in het economisch verkeer acceptabel is in het licht van de voorwaarden die in de mededeling besmette activa worden gesteld aan waarderingsmethodieken en prudente aannames, zoals die in het besluit tot inleiding van de procedure zijn aangegeven. Met deze aanpassing van de reële waarde in het economisch verkeer tot 87 % is de initiële twijfel van de Commissie dus weggenomen.

Fee-structuur

113. In haar besluit tot inleiding van de procedure formuleerde de Commissie twijfel ten aanzien van de hoogte van de managementfee, die aanvankelijk op 25 basispunten per jaar was vastgesteld. Door de garantiefee met 15 basispunten per jaar op te trekken (bovenop de 52 basispunten per jaar voor waardeaanpassingen en 15,6 basispunten per jaar voor aanpassingen in de duur) is de managementfee verlaagd tot 10 basispunten per jaar, hetgeen gezien de omvang van de te beheren portefeuille een acceptabel niveau is. Voorts is ook de twijfel die de Commissie in haar besluit tot inleiding van de procedure ten aanzien van de fundingfee formuleerde, weggenomen, aangezien deze fundingfee met 50 basispunten per jaar is verlaagd. Aldus wordt de fundingfee in lijn gebracht met de fundingkosten van Nederland zoals de Nederlandse autoriteiten die aan de Commissie hebben gepresenteerd ([34]). Daarom is de initiële twijfel van de Commissie ten aanzien van de managementfee en de fundingfee weggenomen.

Lastenverdeling

114. Wat de verdeling van de lasten betreft, wordt in deel 5.2 van de mededeling besmette activa als algemeen beginsel geformuleerd dat de banken de verliezen die samenhangen met aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa, zo veel mogelijk zelf moeten dragen. De Commissie is van mening dat een passend niveau van lastenverdeling alleen kan worden bereikt indien de aan een bijzondere waardevermindering onderhevige activa aan de staat worden overgedragen tegen een waarde bij overdracht die de reële waarde in het economisch verkeer niet overschrijdt ([35]). De Commissie heeft op dit punt zekerheid gekregen door de herziene waarde bij overdracht, zoals aangegeven in overweging 112.

115. De aanpassing van de waarde bij overdracht is in deze zaak bereikt door de garantiefee van 52 basispunten per jaar in termen van netto contante waarde evenredig op te trekken tot het verschil tussen 90 % en 87 % van de waarde in pari. Dit is in lijn met het besluit tot inleiding van de procedure waarin de Commissie instemde met de ruilovereenkomst voor kasstromen en van oordeel was dat de waardeaanpassingen dienden te gebeuren via een aanpassing van de garantiefee. Daarom voldoet de IA-maatregel aan de voorwaarden inzake een passende verdeling van de lasten.

116. Ten slotte, de aangepaste IA-maatregel treedt per 25 oktober 2009 in werking terwijl tussen 26 januari 2009 en 25 oktober 2009 betalingen hebben plaatsgevonden onder de fee-structuur van de initiële transactie, die voordeliger was voor ING. Ter compensatie van de betalingen van ING aan de staat welke in die periode aldus zijn gederfd, is de garantiefee met nog eens 15,6 basispunten per jaar verhoogd. Die aanpassing was noodzakelijk om de maatregel vanaf 26 januari 2009 verenigbaar te kunnen verklaren met de mededeling besmette activa. Met deze verhoging gaat de waardering van de portefeuille niet stijgen of neemt de lastenverdeling niet toe, aangezien hiermee alleen wordt gegarandeerd dat de mededeling besmette activa wordt toegepast vanaf het tijdstip dat de IA-maatregel inging — dus retroactief.

5.2.3. *De herstructureringssteun op zijn verenigbaarheid getoetst*

117. De Commissie dient de voortzetting van alle voorgaande noodsteun als herstructureringssteun te beoordelen. De verenigbaarheid van de herstructureringssteun wordt op grond van het herstructureringsplan getoetst aan de mededeling van de Commissie betreffende het herstel van de levensvatbaarheid en de beoordeling van de herstructureringsmaatregelen in de financiële sector in de huidige crisis met inachtneming van de staatssteunregels ([36]) (hierna „de herstructureringsmededeling" genoemd). Zelfs indien in de voorgaande besluiten is verwezen naar de communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden ([37]), heeft de Commissie in punt 49 van de herstructureringsmededeling duidelijk gemaakt dat alle steun die vóór 31 december 2009 als reddingssteun aan banken bij de Commissie is aangemeld, wordt getoetst aan de herstructureringsmededeling — in plaats van aan de richtsnoeren reddings- en herstructureringssteun.

De omvang van de vereiste herstructurering

118. In de herstructureringsmededeling is niet omschreven onder welke voorwaarden een bank een herstructureringsplan moet indienen, maar wordt voortgebouwd op voorgaande mededelingen.

([34]) De Nederlandse staat raamt zijn kosten van funding in USD op rond 3 % voor een looptijd van 5 tot 7 jaar, die overeenstemt met het gewogen gemiddelde van de levensduur van de portefeuille.

([35]) In de aanname natuurlijk dat er een passende vergoeding is; dit was hier het geval.

([36]) PB C 195 van 19.8.2009, blz. 9.

([37]) Zie PB C 244 van 1.10.2004, blz. 2. Die verwijzing is in de bankenmededeling expliciet gemaakt in punt 42.

119. De Commissie is van mening dat ING een diepgaande herstructurering dient te ondergaan, met name omdat de begunstigde onderneming al staatssteun heeft ontvangen die bijdraagt tot het dekken of vermijden van verliezen die, alles samen genomen, in totaal meer dan 2 % van de totale risicogewogen activa van de bank vertegenwoordigen. Dit standpunt is in overeenstemming met punt 4 van de herstructureringsmededeling en punt 55 van de mededeling besmette activa, alsmede met de reeds door ING gedane verbintenissen ([38]).

Het herstel van de levensvatbaarheid

120. Om een herstructureringsplan te beoordelen, ziet de Commissie er op toe dat de bank haar levensvatbaarheid op lange termijn kan herstellen zonder staatssteun (deel 2 van de herstructureringsmededeling).

121. In de herstructureringsmededeling wordt in dat verband herhaald dat overheden banken hebben geherkapitaliseerd op voorwaarden die in hoofdzaak waren gekozen met het oog op financiële stabiliteit, in plaats van het herstel van de levensvatbaarheid. Daarom vereist het herstel van de levensvatbaarheid op lange termijn dat alle steun die is ontvangen, ofwel mettertijd wordt terugbetaald, zoals op het tijdstip van de steunverlening de verwachting was, ofwel tegen normale marktvoorwaarden wordt vergoed, zodat verzekerd is dat iedere vorm van additionele staatssteun wordt stopgezet. In het herstructureringsplan wordt een overtuigende strategie uitgetekend voor de terugbetaling van het kapitaal aan Nederland, betaling die zelfs nog voordat de onderhavige beschikking wordt gegeven, zal aanvatten.

122. Volgens de herstructureringsmededeling wordt de levensvatbaarheid op lange termijn bereikt wanneer een bank in staat is al haar kosten te dekken, daaronder begrepen afschrijvingen en financiële lasten, en een passend rendement op eigen vermogen (RoE) kan bieden, rekening houdende met het risicoprofiel van de bank. Zoals in overweging 65 werd aangegeven, laat het herstructureringsplan zien hoe ING een mate van winstgevendheid zal bereiken die afdoende is om al haar kosten, daaronder begrepen afschrijvingen en financiële lasten, te dekken en een passend rendement op eigen vermogen kan bieden, rekening houdende met het risicoprofiel van de bank.

123. Uit het herstructureringsplan blijkt voorts dat ING in staat is te voldoen aan de betreffende toezichtseisen zelfs in stressscenario's met een aanhoudende wereldwijde recessie, zoals aangegeven in punt 13 van de herstructureringsmededeling. Uit de door de Nederlandse autoriteiten verschafte informatie blijkt dat ING levensvatbaar is, zelfs in door de Commissie doorgelichte stressscenario's met voorzichtige aannames. De Commissie tekent aan dat, wat betreft de percentages LGD's voor de Nederlandse retail hypothekenportefeuille, ING modellen heeft gebruikt die door de Nederlandse toezichthouder, De Nederlandsche Bank zijn goedgekeurd. Ten aanzien van de kwaliteit van de Nederlandse hypotheekportefeuille van ING werden voor de Nederlandse hypotheekmarkt aanvullende zware stressaannames gehanteerd. Zelfs onder die additionele stressaannames zou ING, volgens de door de Nederlandse autoriteiten verschafte informatie, nog steeds voldoen aan haar kapitaalvereisten.

124. De voorgenomen afstotingen zullen mettertijd extra kapitaal opleveren, dat de kapitaalbasis van ING verder zal versterken.

125. Ten tweede worden in het plan, in overeenstemming met punt 10 van de herstructureringsmededeling, de oorzaken van de problemen van de bank en haar zwakke punten genoemd en wordt aangegeven hoe de voorgenomen herstructureringsmaatregelen de problemen uit het verleden kunnen oplossen. Met het oog daarop zal de begunstigde onderneming, volgens het ingediende herstructureringsplan, haar kapitaalstructuur verbeteren door de double leverage uit te schakelen en haar kernkapitaalratio te verhogen. Daardoor zal ING beter in staat zijn om, zelfs na de terugbetaling van het kapitaal aan Nederland, het hoofd te bieden aan eventuele ongunstige economische ontwikkelingen in de toekomst en om onverwachte verliezen te absorberen.

126. De Alt-A portefeuille is genoemd als de belangrijkste reden waarom bij herhaling steun van de overheid nodig was. Bezorgdheid in de markt over mogelijke afschrijvingen op de Alt-A portefeuille zijn een van de oorzaken geweest van de herkapitalisatiemaatregel vooraleer deze onder de IA-maatregel ging vallen. Die bezorgdheid in de markt is met de IA-maatregel weggenomen. […]. Op dat punt wordt met de geplande afstoting van ING Direct Verenigde Staten, zoals die in het ingediende herstructureringsplan wordt voorgesteld, een belangrijke bron van problemen die tot de staatsinterventie hebben geleid, weggenomen.

127. Voorts zal ING haar risicoposities in asset classes met een hoger risico afbouwen en haar blootstelling aan vastgoed niet trachten uit te breiden. Ook zal ING haar risicopositie in andere risicovolle activiteiten en assets verkopen of inkrimpen.

128. Daarnaast is ING begonnen met een breder programma voor het afbouwen van risico's (*de-risking*) en het snijden in de kosten, waarbij ook de complexiteit van de groep wordt aangepakt door eerst twee aparte bank- en verzekeringsdivisies op te richten en vervolgens de volledige verzekeringsdivisie af te stoten. Uit het plan blijkt dat met name ING Direct een [prudente] zakelijke strategie zal volgen en zal afzien van […] prijsbeleid, hetgeen wordt beklemtoond door het verbod op prijsleiderschap zoals dat in de overwegingen 53 en 84 is beschreven.

129. Bovendien maakt het plan duidelijk dat ING zich, overeenkomstig punt 11 van de herstructureringsmededeling, aanpast aan de lessen die het tijdens de crisis heeft geleerd. Zo staat in het plan bijvoorbeeld te lezen dat ING haar beloningsbeleid zal aanpassen en het meer zal afstemmen op resultaten op langere termijn om aldus *rewards for failure* te voorkomen. […].

130. Daarom is de conclusie dan ook dat met het herstructureringsplan de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn kan worden hersteld.

([38]) Zie het besluit van 30 maart 2009 over de IA-maatregel, punt 83.

De eigen bijdrage van de begunstigde onderneming

131. Daarnaast wordt in het herstructureringsplan voorzien in een passende eigen bijdrage in de kosten van de herstructurering (deel 3 van de herstructureringsmededeling). Het herstructureringsplan laat zien dat ING, in overeenstemming met de herstructureringsmededeling, zorgt voor een passende verdeling van de lasten, hetgeen een belangrijk punt is om de kwestie van de *moral hazard* aan te pakken.

132. Ten eerste heeft Nederland zich ertoe verbonden de voorwaarden van de IA-maatregel aan te passen, waardoor deze in lijn wordt gebracht met de in de mededeling besmette activa gestelde eisen.

133. Ten tweede zal ING een passende vergoeding betalen voor haar kapitaalinjectie, hetgeen in overeenstemming is met de mededeling van de Commissie „De herkapitalisatie van financiële instellingen in de huidige financiële crisis: beperking van steun tot het noodzakelijke minimum en bescherming tegen buitensporige mededingingverstoringen" ([39]) (hierna „de herkapitalisatiemededeling" genoemd). Aan deze beoordeling wordt niet afgedaan door de aanpassing van de terugbetalingsvoorwaarden, aangezien deze een premie zijn voor vervroegde terugbetaling. Die premie voor vervroegde terugbetaling is een wijziging ten opzichte van het besluit over de herkapitalisatie. Zij is aanvaardbaar omdat de Commissie versnelde terugbetaling aanmoedigt. De achterliggende reden voor dergelijke prikkels tot terugbetaling is dat met de terugbetaling de bestaande effecten van het voordeel van staatssteun voor de bank worden uitgewist. Dit is toegepast in de besluiten die de Commissie na de goedkeuring van de herkapitalisatiemededeling heeft genomen, zoals in de zaak-SNS en de zaak-Aegon (vgl. overweging 33), en dient hier, mutatis mutandis, te worden toegepast. Bovendien lijkt ook de verlaging van de inkooppremie, gelet op het feit dat de kapitaalinjectie Nederland een IRR van 15 % oplevert, op zich gerechtvaardigd te zijn, omdat een dergelijke IRR een passende vergoeding is in de zin van de herkapitalisatiemededeling. Bijgevolg dient de verlaging van de terugbetalingspremie als verenigbare herstructureringssteun te worden aangemerkt.

134. Ten derde zal ING een passende vergoeding betalen voor de garanties op haar verplichtingen op middellange termijn in lijn met de Nederlandse garantieregeling die, zelf dan weer, in overeenstemming is met de mededeling van de Commissie „De toepassing van de staatssteunregels op maatregelen in het kader van de huidige wereldwijde financiële crisis genomen met betrekking tot financiële instellingen" ([40]) (hierna „de bankenmededeling" genoemd).

135. Ook heeft Nederland zich verbonden tot een groot aantal voorgenomen afstotingen in ING's wereldwijde verzekeringsactiviteiten, haar divisie vermogensbeheer en haar private banking-activiteiten in Zwitserland en buiten Europa, hetgeen bijdraagt tot het dekken van de herstructureringskosten.

136. Voorts zal ING volgens het herstructureringsplan 5 miljard EUR kapitaal ophalen via een uitgifte van aandelen in 2009, hetgeen in een verwatering van de bestaande aandeelhoudersrechten zal resulteren. Dit kan worden beschouwd als een aanzienlijke eigen bijdrage van de huidige kapitaalverschaffers.

137. Dat de steun tot het noodzakelijke minimum wordt beperkt, wordt ook gegarandeerd door de verbintenissen van Nederland dat de begunstigde onderneming, algemeen genomen, geen andere financiële instellingen of andere activiteiten zal overnemen indien dit de terugbetaling van het door Nederland verschafte kapitaal zal vertragen. Dit zorgt ervoor dat de bank zal afzien van acquisities […].

138. ING heeft zich in het verleden echter niet gehouden aan het beleid van de Commissie inzake Tier 1- en Tier 2-kapitaalinstrumenten, zoals dat in punt 26 van de herstructureringsmededeling is bepaald ([41]). De Commissie heeft daar duidelijk gemaakt dat, in het kader van een herstructurering, de discretionaire verliescompensatie (door bijvoorbeeld reserves aan te spreken of het eigen vermogen te verlagen) door de begunstigde banken om de dividenduitkeringen en couponbetalingen op uitstaande, achtergestelde schulden te verzekeren, in beginsel niet verenigbaar is met de doelstelling van lastenverdeling Hoewel de Commissie dus erkent dat ING zonder de formele goedkeuring van de Commissie geen Tier 1- en Tier 2-instrumenten meer zal aflossen, blijft het zo dat de terugbetaling op 14 oktober 2009 dit beginsel niet in acht nam en dient deze te worden gecompenseerd door aanvullende maatregelen die de concurrentieverstoring afzwakken.

139. In diezelfde zin valt het te betreuren dat ING in 2009, ook al was de onderneming in 2008 verliesgevend, zonder enige goede motivering discretionaire couponbetalingen heeft gedaan. Hoewel de Commissie in beginsel van oordeel is dat een verbod op couponbetalingen ook in het geval van ING noodzakelijk is, is zij toch van oordeel dat een dergelijk verbod in deze zaak niet langer nodig zou behoeven te zijn mits ING vóór 31 januari 2010 een bedrag van 5 miljard EUR terugbetaalt. Dit zou ook gelden ten aanzien van de couponbetalingen van 8 en 15 december 2009. Met de vervroegde terugbetaling aan Nederland van een aanzienlijk deel van de verleende staatssteun worden de bezwaren van de Commissie weggenomen dat dergelijke couponbetalingen ING zouden beletten om zonder staatssteun op lange termijn levensvatbaar te worden. Wanneer een bank op de markt aanzienlijke kapitaalbedragen kan aantrekken en een duidelijke strategie op middellange termijn heeft, zou zij niet langer mogen worden beperkt in het gebruik van haar kapitaal indien zulks de tenuitvoerlegging van haar herstructureringsplan niet in het gedrang brengt. Een en ander is in het herstructureringsplan aangetoond.

([39]) PB C 10 van 15.1.2009, blz. 2.
([40]) PB C 270 van 25.10.2008, blz. 8.
([41]) Vgl. MEMO/09/441 van 8.10.2009 „Commission recalls rules concerning Tier 1 and Tier 2 capital transactions for banks subject to a restructuring aid investigation".

Maatregelen om concurrentiedistorsies aan te pakken

140. Het herstructureringsplan omvat ook voldoende structurele en gedragsmaatregelen om concurrentiedistorsies aan te pakken. In de herstructureringsmededeling wordt uiteengezet dat concurrentiedistorsies kunnen ontstaan wanneer bepaalde banken op de merites van hun producten en diensten concurreren, terwijl andere banken buitensporige risico's opstapelen en/of van onhoudbare businessmodellen uitgaan. Met staatssteun worden die concurrentiedistorsies langer in stand gehouden, doordat de marktaanwezigheid van de begunstigden van de steun kunstmatig wordt ondersteund. Op die wijze kan voor de begunstigden van de steun een *moral hazard* binnen het bankenstelsel ontstaan, terwijl de prikkels voor niet-gesteunde ondernemingen om te concurreren, te investeren en te innoveren, worden afgezwakt. Staatssteun kan ook de interne markt ondermijnen doordat toegangsbarrières worden opgeworpen en de prikkels voor grensoverschrijdende activiteiten worden aangetast.

141. In punt 31 van de herstructureringsmededeling wordt opgemerkt dat, wanneer de Commissie het steunbedrag en de daaruit resulterende distorsies te beoordelen krijgt, zij zowel het absolute steunbedrag als de verhouding ervan ten opzichte van de ontvangen staatssteun in aanmerking moet nemen. In dat verband heeft ING aanzienlijke staatssteun ontvangen, die 5 % vertegenwoordigt van de risicogewogen activa, indien die worden uitgedrukt als de risicogewogen activa van ING Bank. Dit niveau ligt ver boven het *trigger level* van 2 % van de risicogewogen activa ([42]). Bovendien heeft ING al aanzienlijke garanties ontvangen, die evenwel niet moeten leiden tot maatregelen om, overeenkomstig punt 31 van de herstructureringmededeling, de concurrentiedistorsie af te zwakken, aangezien ING nog niet echt een fundingprobleem had (een probleem dat meestal met garanties kan worden aangepakt), maar door Nederland werd aangemoedigd om de garanties aan te nemen met het oog op de kredietverlening aan de reële economie. Bovendien lijkt er geen enkele reden te zijn waarom, in dit stadium, de in het herstructureringsplan ten behoeve van de afsplitsing van WUH/Interadvies voorziene additionele garanties verdere maatregelen vergen om concurrentiedistorsies af te zwakken. Die maatregel is, op zich, een maatregel om de marktdistorsie aan te pakken, aangezien deze alleen is bedoeld om de afsplitsing van WUH/Interadvies mogelijk te maken.

142. Daarom dient te worden geconcludeerd dat het bedrag van de aan de begunstigde verleende steun aanzienlijk is. Bijgevolg zijn er significante maatregelen nodig om de concurrentiedistorsies aan te pakken. De verzachtende maatregelen dienen, overeenkomstig punt 31 van de herstructureringsmededeling, te worden uitgebreid omdat de lastenverdeling te gering is als gevolg van het niet in acht nemen van het beleid van de Commissie ten aanzien van Tier 1- en Tier 2-instrumenten zoals dat in punt 26 van diezelfde mededeling is aangegeven en in de overwegingen 138 e.v. van de onderhavige beschikking nader is uiteengezet ([43]).

143. De Commissie is van oordeel dat ING de nodige stappen heeft gezet om deze bijzonder sterke concurrentiedistorsies aan te pakken, aangezien het herstructureringsplan voorziet in een aantal afstotingen waardoor de aanwezigheid van de begunstigde onderneming op de markt wordt ingekrompen. In dat verband is het zo dat de begunstigde onderneming haar balans vóór eind 2013 met 45 % zal verkorten ten opzichte van haar balans per 30 september 2008. Die maatregelen zijn slechts in zeer beperkte mate het gevolg van de deleveraging en houden vooral de afstoting in van ING's volledige verzekerings- en vermogensbeheeractiviteiten, alsmede van retail bankingactiviteiten in Nederland, private banking in Zwitserland en bankactiviteiten buiten Europa. De omvang van de voorgestelde afstotingen is passend om de concurrentiedistorsies te verzachten, mede gelet op de in de overwegingen 138 en 139 vermelde verzwarende omstandigheden.

144. Voorts bevordert het herstructureringsplan, overeenkomstig punt 32 van de herstructureringsmededeling, ook een daadwerkelijke mededinging doordat op de Nederlandse retailmarkt een entiteit van ING's activiteiten wordt afgesplitst. De Commissie heeft dergelijke marktomstandigheden kunnen vaststellen met name in Nederland waar de retail banking markt sterk geconcentreerd is en ING een van de leidende spelers is die dankzij de staatssteun zijn hoge marktaandeel in stand kon houden. Het WUH/Interadvies-bedrijfsonderdeel is daartoe geschikt omdat het in staat is om in de toekomst een levensvatbaar bedrijf te zijn dat in de retail banking sector in Nederland kan concurreren.

145. Volgens Nederland zou door deze afsplitsing de concurrentie op deze sterk geconcentreerde markt kunnen toenemen, omdat deze entiteit een mooi marktaandeel vertegenwoordigt in de hypotheeksector en de sector consumptief krediet, en een aantal spaaractiviteiten. Bovendien zal deze entiteit functioneren als een volwaardige bank die beschikt over een goed uitgeruste backoffice en over een complete internetinterface met een betalingssysteem, en funding ontvangt van ING. Het feit dat zij niet beschikt over een bankkantorennet, dat in de meeste lidstaten doorgaans een onmisbare faciliteit is om als bank te kunnen opereren, wordt, ten minste ten dele, gecompenseerd door internetbankieren, dat in Nederland eveneens een belangrijk distributiekanaal is voor bankproducten. WUH/Interadvies kan deposito's aantrekken via het internetplatform dat zij meekrijgt. Ook is de nieuwe entiteit, als zij de knowhow en de menselijke hulpbronnen meekrijgt, in staat om haar bestaande activiteiten verder te ontwikkelen en eventueel bankkantoren op te zetten.

([42]) Wanneer alleen het voor de verzekeringsactiviteiten bestemde steunbedrag in aanmerking wordt genomen, gaat het om 50 % van de solvabiliteitsmargevereisten voor ING Insurance. Dit zou overeenstemmen met 4 % van de risicogewogen activa van een bank, aangezien dit de helft vertegenwoordigt van het voor het functioneren van de entiteit minimaal vereiste kapitaal.

([43]) Hetzelfde lijkt te gelden voor de inachtneming door ING van het verbod om met de herkapitalisatiemaatregel in reclame uit te pakken; dit verbod lijkt in Italië en Spanje gedurende meerdere dagen na de steunverlening niet in acht te zijn genomen.

146. Voorts neemt de Commissie ook nota van het in overweging 56 aangehaalde argument van de Nederlandse autoriteiten als zouden zichtrekeningproducten in Nederland van betrekkelijk gering belang zijn voor cross-selling van andere retail banking producten. In dat verband, en bij gebreke van aanwijzingen van het tegendeel, accepteert de Commissie dat in Nederland zichtrekeningproducten van betrekkelijk gering belang kunnen zijn voor cross-selling van andere retail banking producten.

147. Ten slotte neemt de Commissie nota van het feit dat ING diverse verbintenissen heeft gedaan die ervoor moeten zorgen dat de activiteiten van deze entiteit levensvatbaar zijn, zoals een hold-separate manager en een monitoring trustee. Beiden moeten ervoor zorgen dat de rechten en andere materiële en immateriële activa van het (af te stoten) bedrijfsonderdeel worden beschermd, verdedigd en gevrijwaard tegen ING. Ook het uitgewerkte arbitragemechanisme waarbij de nieuwe entiteit alle elementen dient mee te krijgen die nodig zijn om de levensvatbaarheid ervan te verzekeren, zal ervoor zorgen dat ING zich aan haar verbintenissen op grond van de onderhavige beschikking houdt. Voorts zal ING geen cliënten van de afgesplitste entiteit proberen te werven voor producten die aan WUH/Interadvies zijn overgedragen, zelfs indien ING daarvoor met hen bestaande cliëntenrelaties heeft. Daarnaast zal ING aan WUH/Interadvies de nodige funding verschaffen voor […] nà investeringen, ook al zal het bedrag van deze funding in die periode geleidelijk afnemen. Ook zal de Commissie […] ervoor zorgen dat de activiteiten worden verkocht met de hulp van een met de afstoting belaste trustee […]. Al die elementen moeten ervoor zorgen dat de entiteit levensvatbaar is en aldus de mededinging op de Nederlandse retail banking markt versterken. De Commissie stemt er dan ook mee in dat de afstoting van WUH/Interadvies het voor een nieuwe concurrent mogelijk kan maken om activiteiten op de Nederlandse retail banking markt te ontwikkelen en een nieuwe concurrentiefactor op die markt kan introduceren.

148. Bovendien heeft Nederland zich ook verbonden tot een verbod op overnames, hetgeen ING moet beletten aantrekkelijke activiteiten over te nemen die waarschijnlijk op de markt zullen komen door de algemene herstructurering van financiële instellingen en de sector als geheel ([44]). Dit voorkomt anorganische groei van ING en biedt andere ondernemingen die geen staatssteun hebben ontvangen, de gelegenheid die activiteiten over te nemen.

149. Voorts acht de Commissie de verbintenis inzake het verbod op prijsleiderschap in overeenstemming met de vereisten van de herstructureringsmededeling die ervoor moeten zorgen dat staatssteun niet kan worden gebruikt om voorwaarden te bieden die concurrenten die geen staatssteun hebben ontvangen, zelf niet kunnen bieden (overweging 44). In lijn met punt 32 van de herstructureringsmededeling is een verbintenis inzake prijsleiderschap misschien niet noodzakelijk op markten waarvoor aanzienlijke structurele verbintenissen zijn aangeboden. Afhankelijk van de specifieke kenmerken van elke individuele zaak, kan dit verbod diverse vormen aannemen met als doel het juiste evenwicht te vinden tussen de individuele behandeling van mededingingsdistorsies en concurrerende marktvoorwaarden ([45]).

150. Nederland heeft ervoor gekozen om voor ING een veralgemeend verbod op prijsleiderschap aan te bieden, waardoor ING geen tarieven zal kunnen aanbieden die voordeliger zijn dan die van haar drie concurrenten met de beste tarieven. Die verbintenis is passend omdat zij is toegesneden op alle markten waar de bank een gevestigde speler is met een marktaandeel van ten minste 5 % ([46]). Voorts hebben ING en de Nederlandse autoriteiten zich ten aanzien van ING Direct Europe verbonden tot een verbod op prijsleiderschap, ongeacht het marktaandeel. Een en ander is gerechtvaardigd omdat de informatie die de Commissie heeft ontvangen, wijst op agressieve zakelijke gedragingen. Het gevolg van dit verbod dient te zijn dat, […], ING in hoofdzaak op basis van de kwaliteit van haar producten en diensten zal gaan concurreren. Dit moet de bezwaren helpen weg te nemen die werden geformuleerd in de informatie die de Commissie, zoals in overweging 6 werd aangegeven, in dat verband heeft ontvangen.

151. Ten slotte verbindt Nederland zich ertoe dat ING ervan zal afzien om bij marketing voor een breed publiek de herkapitalisatiemaatregel te gebruiken als een concurrentievoordeel.

152. Daarentegen is er, in lijn met de herkapitalisatiemededeling, niet langer een reden om aan te dringen op tijdelijke balansbeperkingen, zoals die in het besluit betreffende steunmaatregel N 528/08 zijn opgelegd.

5.2.4. *Monitoring*

153. Het door Nederland ingediende herstructureringsplan dient naar behoren te worden uitgevoerd. Om de correcte tenuitvoerlegging te garanderen, dient Nederland tweemaal per jaar een monitoringverslag in. Daarnaast wordt in het herstructureringsplan en de door Nederland gedane verbintenissen voorzien in de aanstelling van een aantal trustees dat de Commissie zal bijstaan bij de monitoring van de tenuitvoerlegging van het herstructureringsplan en diverse bepalingen daarvan.

([44]) Vgl. in die zin het besluit van de Commissie in de zaak-Commerzbank, reeds aangehaald, punt 111.

([45]) In haar besluit in de zaak-Commerzbank, reeds aangehaald, heeft de Commissie ingestemd met een verbod ten aanzien van de drie concurrenten met de beste tarieven. In de beschikking van de Commissie van 18 november 2009 betreffende steunmaatregel C 18/09 — KBC (nog niet bekendgemaakt) heeft de Commissie ingestemd met een verbod op prijsleiderschap voor die gevallen waarvoor KBC zich ertoe verbonden had om geen tarieven aan te bieden die beter waren dan die van een concurrent met de beste tarieven op de lijst met de top tien van marktspelers, gerekend naar marktaandeel op de relevante markt.

([46]) In haar besluit in de zaak-Commerzbank, reeds aangehaald, en in haar beschikking in de zaak-KBC, reeds aangehaald, achtte de Commissie het passend om het verbod te beperken tot markten waar de bank een aanzienlijke aanwezigheid heeft, voor het verbod op prijsleiderschap uitgedrukt als zijnde een marktaandeel van ten minste 5 %.

154. Het is vaste praktijk voor de Commissie om lidstaten toe te staan de verbintenissen in uitzonderlijke omstandigheden aan te passen ([47]). Daarom zal de Commissie, waar passend, in reactie op een omstandig gemotiveerd verzoek in die zin van Nederland, de nodige aanpassingen doen, wanneer zulks op basis van de merites gerechtvaardigd is, om i) een verlenging toe te staan van de termijn waartoe Nederland zich ten aanzien van de maatregelen in de onderhavige beschikking heeft verbonden, of ii) een of meer aspecten van deze door Nederland in de onderhavige beschikking gedane verbintenissen te schrappen, aan te passen of te vervangen.

6. **CONCLUSIE**

155. De conclusie is in de eerste plaats dat, op basis van de wijzigingen die Nederland op 20 oktober 2009 heeft ingediend, de IA-maatregel verenigbaar is met de mededeling besmette activa en dus, op grond van artikel van 87, lid 3, onder b), van het Verdrag, met de gemeenschappelijke markt verenigbaar dient te worden verklaard.

156. Ten tweede is de conclusie dat de herstructureringsmaatregelen ING in staat stellen haar levensvatbaarheid op lange termijn te herstellen, dat zij afdoende zijn wat betreft lastenverdeling, en passend en evenredig om de marktverstorende effecten van de betreffende steunmaatregelen te compenseren. Het ingediende herstructureringsplan voldoet aan de criteria van de herstructureringsmededeling en dient derhalve, op grond van artikel van 87, lid 3, onder b), van het Verdrag, met de gemeenschappelijke markt verenigbaar te worden verklaard. De kapitaalinjectiemaatregelen en de garanties die al zijn toegekend, kunnen dus, in overeenstemming met het herstructureringsplan, worden verlengd. Daarentegen worden de tijdelijke balansbeperkingen die in het besluit betreffende steunmaatregel N 528/08 waren opgelegd, opgeheven.

157. Ten derde is de conclusie dat de aanvullende steunmaatregelen die in het kader van het herstructureringsplan worden ingediend — de aanpassing van voorwaarden voor de terugkoop van de Core Tier 1-effecten van Nederland en de voorgenomen aansprakelijkheidsgaranties — op grond van artikel van 87, lid 3, onder b), van het Verdrag, met de gemeenschappelijke markt verenigbaar dienen te worden verklaard, gelet op het ingrijpende karakter van de maatregelen die in het herstructureringsplan worden gepresenteerd om de marktdistorsies aan te pakken en het feit dat de steun de begunstigde onderneming helpt haar levensvatbaarheid te versterken. Dit betreft ook de steun die resulteert uit de aangepaste voorwaarden voor de terugbetalingsregelingen van het door Nederland verstrekte kapitaal,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De *impaired asset*-maatregel die Nederland ten behoeve van de zogeheten Alt-A-portefeuille ten gunste van ING heeft verleend, vormt staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het Verdrag.

Deze steun is met de gemeenschappelijke markt verenigbaar, mits de in bijlage I beschreven verbintenissen in acht worden genomen.

Artikel 2

De door Nederland aan ING verleende steun vormt staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het Verdrag.

Deze steun is met de gemeenschappelijke markt verenigbaar, mits de in bijlage II beschreven verbintenissen in acht worden genomen.

De tijdelijke beperking van de balansgroei zoals die is uiteengezet in het besluit van de Commissie van 12 november 2008 betreffende de herkapitalisatiemaatregel voor ING, wordt bij dezen opgeheven.

Artikel 3

Deze beschikking is gericht tot het Koninkrijk der Nederlanden.

Gedaan te Brussel, 18 november 2009.

Voor de Commissie
Neelie KROES
Lid van de Commissie

([47]) Beschikking 2009/775/EG van de Commissie van 21 oktober 2008 betreffende steunmaatregel C 10/08 (ex NN 7/08) die door Duitsland is toegekend voor de herstructurering van IKB Deutsche Industriebank AG, PB L 278 van 23.10.2009, blz. 32.

BIJLAGE I

Ten aanzien van de *impaired asset*-maatregel (hierna „IA-maatregel" genoemd) worden de volgende verbintenissen in acht genomen:

— vanaf 25 oktober 2009 doet ING Groep additionele betalingen aan Nederland die overeenstemmen met de neerwaartse aanpassing van de Alt-A-vergoeding met 50 basispunten voor de door ING ontvangen fundingfee en de opwaartse aanpassing met 82,6 basispunten voor de door ING betaalde garantiefee. De aanpassing van de garantiefee omvat ook 15,6 basispunten die een aanpassing zijn voor de periode van 26 januari 2009 — de aanvang van de Illiquid Back-upfaciliteit (hierna „IABF" genoemd) (de IA-maatregel dus) — tot en met 25 oktober 2009. Deze additionele betalingen worden toegepast voor zover en voor zolang de IABF-overeenkomst van kracht is;

— deze additionele betalingen worden ten uitvoer gelegd in de vorm van een afzonderlijke overeenkomst tussen ING Groep en Nederland, om de oorspronkelijke IABF ongewijzigd te laten;

— over de additionele betalingen, met uitzondering van het gedeelte dat betrekking heeft op de periode van 26 januari 2009 tot en met 25 oktober 2009 (dus de 15,6 basispunten die zijn verrekend in de aanpassing van de garantiefee), is geen restbetaling verschuldigd ingeval de IABF vervroegd wordt ontbonden. Het bedrag nog onbetaalde additionele betalingen met betrekking tot de periode van 26 januari 2009 tot en met 25 oktober 2009 (dus de 15,6 basispunten die zijn verrekend in de aanpassing van de garantiefee) is verschuldigd ingeval de oorspronkelijke transactie geheel of ten dele ongedaan gemaakt wordt. Indien de IABF ten dele wordt ontbonden, wordt deze afrekening bij vervroegde terugbetaling naar evenredigheid toegepast;

— Nederland verbindt zich ertoe om maatregelen voor een vervroegde volledige of gedeeltelijke stopzetting van de IA-maatregel bij de Commissie te melden.

BIJLAGE II

Ten aanzien van de herstructureringssteun worden de volgende verbintenissen in acht genomen:

a) wat betreft de verkorting van de balans, de verbintenis het verzekeringsbedrijf af te stoten, ING Direct Verenigde Staten en andere vóór eind 2013 af te stoten bedrijfsonderdelen:

— ING krimpt tegen eind 2013 haar balans in met 45 % ten opzichte van 30 september 2008 en stoot een reeks bedrijfsonderdelen af zoals die in overweging 57 zijn beschreven, met name ING Insurance en ING Direct Verenigde Staten, […];

— deze cijfergegevens betreffen prognoses waarin geen rekening is gehouden met de mogelijke impact van organische groei en waarvan een mogelijke verdere groei is uitgesloten als gevolg van eventuele (nieuwe) eisen op het gebied van regelgeving in de komende jaren, zoals bijvoorbeeld indien banken als gevolg van nieuwe EU-regels worden verplicht aanzienlijk hogere liquiditeitsbuffers aan te houden. Door dergelijke regels zou de balansgroei aanzienlijk verder kunnen gaan dan de huidige prognoses voor organische groei;

— voor ING geldt geen beperking op de organische (niet met acquisities verband houdende) groei van de balans van haar bedrijfsonderdelen. […]. In de toekomst zal het algemene beleid van ING erin bestaan om de groei van de haar door cliënten toevertrouwde middelen vooral te gebruiken om de kredietverlening aan de reële economie (bedrijven en consumenten) te verruimen en om haar blootstelling aan risicovollere asset classes binnen Amerikaanse CMBS en RMBS af te bouwen. […] ([1]);

— ten aanzien van de bedrijfsonderdelen die ING toezegt te zullen afstoten (zoals die in overweging 57 zijn opgesomd) kan de Commissie, indien een van dergelijke bedrijfsonderdelen niet vóór 31 december 2013 is afgestoten (bijvoorbeeld op basis van een definitieve, bindende verkoopovereenkomst die is gesloten), waar passend of ingevolge uitzonderlijke omstandigheden, in reactie op een Nederlands verzoek in die zin, een verlenging van deze termijn toestaan ([2]). De Commissie kan in een dergelijk geval: i) vragen dat Nederland, na een voorafgaande selectie door en op voorstel van ING (en na goedkeuring daarvan de Commissie), een of meer (met de afstoting belaste) trustees aanstelt ([3]), […];

— wanneer Nederland een verlenging van een termijn verlangt, dient het uiterlijk één maand vóór het verstrijken van die termijn een omstandig gemotiveerd verzoek in die zin in bij de Commissie. In uitzonderlijke omstandigheden heeft Nederland het recht een verlenging van de termijn te vragen in de laatste maand dat die termijn loopt.

b) Nederland verbindt zich voorts ertoe dat ING een overnameverbod in acht zal nemen:

— ING ziet voor een bepaalde periode af van overnames van financiële instellingen. Deze verbintenissen zijn van toepassing gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de beschikking van de Commissie of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan Nederland heeft terugbetaald (inclusief de betreffende opgelopen rente van Core Tier 1-coupons en uitstappremies). Voorts zal ING, voor diezelfde periode, afzien van iedere (andere) overname van activiteiten die de terugbetaling van de Core Tier 1-effecten aan Nederland zouden kunnen vertragen;

— niettegenstaande dit verbod mag ING, nadat zij daarvoor van de Commissie toestemming heeft gekregen, activiteiten overnemen, met name indien dat van essentieel belang is om de financiële stabiliteit of de mededinging op de betrokken markten veilig te stellen.

c) Nederland verbindt zich voorts ertoe dat ING een prijsleiderschapsverbod in acht zal nemen:

— zonder voorafgaande toestemming van de Commissie biedt ING (op de markten zoals die hierna zijn afgebakend) voor gestandaardiseerde ING-producten geen tarieven aan die gunstiger zijn dan de drie beste tarieven van haar naaste concurrenten op de EU-markten waarop ING een marktaandeel van meer dan 5 % heeft;

— deze voorwaarde geldt alleen voor de gestandaardiseerde ING-producten op de volgende productmarkten: i) retail spaarmarkt; ii) retail hypotheekmarkt; iii) private banking voor zover het gaat om hypotheek- of spaarproducten, of iv) deposito's voor het mkb (waarbij mkb-bedrijven worden omschreven volgens de mkb-definitie zoals die gewoonlijk/momenteel door ING wordt gehanteerd bij haar activiteiten in het betrokken land). Zodra ING constateert dat zij voor haar producten voordeligere tarieven berekent dan haar drie concurrenten met de beste tarieven, past zij haar tarieven zo snel mogelijk, zonder verdere vertraging, aan tot een niveau dat met de onderhavige verbintenis in overeenstemming is;

([1]) […].
([2]) Met name zal de Commissie, wanneer een afstoting plaatsvindt via een beursgang die al is ingezet en waarvoor een aanzienlijk volume aandelen (30 % of meer) is geplaatst vóór het eind van de voor afstoting voorziene periode, (in overleg met Nederland, ING en de trustee) zorgvuldig nagaan of de entiteit meer tijd moet krijgen om de resterende aandelen te plaatsen.
([3]) Voor verschillende regio's en/of bedrijfsonderdelen mogen verschillende trustees worden aangesteld.

— deze voorwaarde is van toepassing gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de onderhavige beschikking of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan Nederland heeft terugbetaald (inclusief de betrokken opgelopen rente van Core Tier 1-coupons en uitstappremies), indien deze terugbetaling vroeger valt. Nederland stelt, na een voorafgaande selectie door en op voorstel van ING, een monitoring trustee aan om op de naleving van deze voorwaarde toe te zien. Deze monitoring trustee moet de goedkeuring van de Commissie krijgen;

— voorts zal ING Direct, met het oog op de ondersteuning van de levensvatbaarheid van ING op lange termijn, zonder voorafgaande toestemming van de Commissie, afzien van prijsleiderschap voor gestandaardiseerde ING-producten op de EU-markten voor retail hypotheken en retail sparen, gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de onderhavige beschikking of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan Nederland heeft terugbetaald (inclusief de betreffende opgelopen rente van Core Tier 1-coupons en uitstappremies). Zodra ING constateert dat zij de prijsleider is geworden op de EU-markten voor retail hypotheken of retail sparen, past zij haar tarieven zo snel mogelijk, zonder verdere vertraging, aan tot een niveau dat met de onderhavige verbintenis in overeenstemming is;

— Nederland stelt, na een voorafgaande selectie door en op voorstel van ING, een monitoring trustee aan om op de naleving van deze voorwaarde toe te zien. Deze monitoring trustee moet de goedkeuring van de Commissie krijgen.

d) Nederland verbindt zich tot een aantal gedetailleerde bepalingen ten aanzien van de afsplitsing van WUH/Interadvies:

— ING richt in Nederland met het oog op afstoting een nieuwe onderneming op, die wordt afgesplitst van haar bestaande Nederlandse retail bankingactiviteiten. De uitkomst daarvan moet zijn dat deze afgesplitste, nieuwe onderneming een levensvatbaar en concurrerend bedrijfsonderdeel is dat zelfstandig functioneert en is afgescheiden van de activiteiten die bij ING blijven, en dat aan een geschikte koper kan worden overgedragen. Deze nieuwe onderneming omvat de activiteiten van het WUH/Interadvies-bedrijfsonderdeel, die momenteel een onderdeel zijn van de Nederlandse verzekeringsactiviteiten, en van de portefeuille consumptief krediet van ING Bank. WUH/Interadvies is een ING-bedrijfsonderdeel, onder de koepel van het onderdeel Nationale-Nederlanden Insurance. Het is (in hoofdzaak) een hypotheekbank die actief is op basis van haar eigen bankvergunningen. Het is een levensvatbare stand-alone speler, die beschikt over een eigen verkoopsteam voor de cliëntenservice en een onafhankelijke organisatie met solide, onderliggende inkomsten. De afsplitsing vindt plaats onder toezicht van de monitoring trustee, in samenwerking met de hold-separate manager. In dit verband kan de monitoring trustee, tijdens de afsplitsingsperiode, ING de aanbeveling doen in de af te stoten activiteiten de materiële en immateriële activa (met betrekking tot de af te stoten activiteiten) op te nemen die deze objectief noodzakelijk acht wil ING bovengenoemde of resultaatgerichte verplichtingen, en met name de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van de af te stoten activiteiten, volledig in acht kunnen nemen. Ingeval ING het met de monitoring trustee niet eens is over de objectieve noodzaak dergelijke materiële en immateriële activa op te nemen ten einde de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van de af te stoten activiteiten te garanderen, stelt de onderneming de monitoring trustee daarvan schriftelijk in kennis. In dat geval houden de raad van bestuur van ING en de monitoring trustee, binnen […] een bijeenkomst om tot een consensus te komen. Indien er geen consensus wordt bereikt, stellen ING en de monitoring trustee gezamenlijk, zo spoedig mogelijk, een onafhankelijke derde met deskundigheid in de financiële sector aan („de deskundige") die de argumenten van de partijen hoort en via bemiddeling een oplossing probeert te bereiken. Indien er geen dergelijke oplossing wordt bereikt, neemt de deskundige, binnen […] te rekenen vanaf zijn aanstelling, een besluit over de objectieve noodzaak om de betrokken materiële en immateriële activa in het af te stoten bedrijfsonderdeel op te nemen om de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van die af te stoten activiteiten te garanderen, en accepteren de partijen het besluit ter zake van de deskundige en handelen zij dienovereenkomstig. Kwesties waarover onenigheid bestaat, worden vermeld in het verslag van de monitoring trustee aan de Commissie;

— ING verbindt zich ertoe de afstoting in optimale omstandigheden te laten verlopen door een businessplan op te stellen, een internetplatform te creëren en door voor de af te splitsten entiteit de nodige verkoopscapaciteit vrij te maken. Ook stelt zij (tegen zakelijke voorwaarden) betalingscapaciteit beschikbaar, indien de koper daarom verzoekt. Voorts verleent ING bijstand bij de oprichting van een thesauriefunctie en zorgt zij tot twee jaar na de afstoting voor funding, waarbij de funding-ondersteuning door ING in de loop van die twee jaar geleidelijk afneemt. Deze ondersteunende funding van ING aan het WUH-bedrijfsonderdeel is gebaseerd op interne Funding Transfer Pricing (FTP). ING is voornemens bij Nederland een verzoek in te dienen voor door de staat gegarandeerde middelen ten belope van […] miljard EUR ten behoeve van de funding van het WUH-bedrijfsonderdeel. In dat geval verbinden de Nederlandse autoriteiten zich ertoe deze maatregel afzonderlijk aan te melden;

— voorts ziet ING er gedurende een overgangsperiode van […] van af om bij cliënten van het WUH-bedrijfsonderdeel actief te werven voor producten die het WUH-bedrijfsonderdeel op het tijdstip van de onderhavige beschikking aan die cliënten levert;

— ING zal het WUH-bedrijfsonderdeel proberen af te splitsen […]. Na deze afsplitsingsperiode van […] houdt ING het WUH-bedrijfsonderdeel gescheiden (*hold-separate*) en probeert zij dit bedrijfsonderdeel […] ([4]);

— een monitoring trustee en een hold-separate manager worden aangesteld binnen […] na het tijdstip van de onderhavige beschikking van de Commissie en een met afstoting belaste trustee wordt aangesteld […]. Alle trustees worden, na een voorafgaande selectie door en op voorstel van ING, aangesteld door Nederland. De trustees moeten de goedkeuring van de Commissie krijgen.

e) De kosten voor alle trustees die tijdens het herstructureringsproces worden aangesteld, komen ten laste van ING.

([4]) […].

f) Met het oog op het herstel van de levensvatbaarheid verbindt Nederland zich ertoe dat ING het volgende in acht zal nemen:

— ING verbindt zich ertoe om zich, zodra de situatie op de markten minder benauwd is, te richten op funding op langere termijn die niet van deposito's afkomstig is, door meer schuldinstrumenten uit te geven met een looptijd van langer dan één jaar. […].

— ING spant zich in om zo snel mogelijk haar double leverage (waarbij core debt als eigen vermogen in haar dochterondernemingen wordt gebruikt) te elimineren en verbindt zich ertoe om dit tegen uiterlijk […] te doen. De double leverage verdwijnt automatisch wanneer ING Groep opnieuw een gereguleerde bank wordt.

g) Ten aanzien van het uitstel van couponbetalingen en het aflossen van Tier 1- en Tier 2-effecten verbindt Nederland zich ertoe dat ING het volgende in acht zal nemen:

— in het geval van een claimemissie die hoger ligt dan hetgeen vereist is om 50 % van de Core Tier 1-effecten, daaronder begrepen de opgelopen rente en de uitstapvergoeding, terug te betalen, is ING niet verplicht couponbetalingen op hybride instrumenten op 8 en 15 december 2009 ([5]), noch andere latere couponbetalingen op hybride instrumenten uit te stellen;

— ingeval een dergelijke claimemissie niet plaatsvindt en ING het voorafgaande jaar verliesgevend was, is ING verplicht, voor zover zij daartoe over de discretionaire marge beschikt, de couponbetaling op hybride instrumenten uit te stellen voor een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de beschikking van de Commissie of totdat ING de Core Tier 1-effecten volledig aan Nederland heeft terugbetaald (inclusief de betreffende opgelopen rente van Core Tier 1-coupons en uitstappremies), indien deze terugbetaling vroeger valt;

— het is de Nederlandse autoriteiten duidelijk dat de Commissie gekant is tegen de uitkering van eigen vermogen (eigen vermogen en achtergestelde schulden) door staatssteun ontvangende ondernemingen wanneer de activiteiten van die ondernemingen onvoldoende winst genereren ([6]), en dat de Commissie in dat verband in beginsel gekant is tegen de aflossing van Tier 2-kapitaal en Tier 1 hybride instrumenten. ING betreurt het misverstand met betrekking tot de aflossing van een Lower Tier 2-obligatie op 14 oktober 2009. De aflossing van Tier 2-kapitaal en Tier 1 hybride instrumenten wordt in de toekomst telkens ter goedkeuring aan de Commissie voorgelegd, gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip van de onderhavige beschikking of totdat ING de Core Tier 1-effecten nog niet volledig aan de Nederland heeft terugbetaald (inclusief de betreffende opgelopen rente over Core Tier 1-coupons en uitstappremies).

h) Nederland verbindt zich ertoe dat ING ervan zal afzien om bij marketing voor een breed publiek de herkapitalisatiemaatregel te gebruiken als een concurrentievoordeel.

i) Nederland verbindt zich ertoe dat ING de beperkingen zal handhaven op haar beloningsbeleid en haar marketingactiviteiten waartoe zij zich voordien in het kader van de overeenkomst betreffende de Core Tier 1-effecten en de Illiquid Assets Back-upfaciliteit heeft verbonden.

j) ING en Nederland verbinden zich ertoe bij de Commissie, te rekenen vanaf het tijdstip van de onderhavige beschikking, om de zes maanden een voortgangsverslag over de tenuitvoerlegging van het herstructureringsplan in te dienen.

k) De Nederlandse autoriteiten verbinden zich ertoe dat de herstructurering van ING vóór eind 2013 volledig zal zijn uitgevoerd.

([5]) Mits duidelijk is dat dit gedeelte van de opbrengsten van de claimemissie voor de couponbetalingen wordt gebruikt.

([6]) Zie punt 26 van de mededeling van de Commissie betreffende het herstel van de levensvatbaarheid en de beoordeling van de herstructureringsmaatregelen in de financiële sector in de huidige crisis met inachtneming van de staatssteunregels.